

REVISTA
A UNIUNII
SCRITORILOR
DIN REPUBLICA
SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

LUCEAFARUL

ANUL XII
Nr. 30 (378)
Sîmbătă,
26 iulie 1969
8 pagini — 1 leu

CONGRESUL AL X-LEA AL P.C.R.

Unanim consens

Desfășurarea conferințelor județene ale Partidului Comunist Român, prind un înalt spirit de devoțiune față de ideile marxism-leninismului s-au încheiat de curind într-o sărbătorească atmosferă.

Dezbaterea documentelor apropiatului Congres al X-lea al partidului a angajat alături de comuniști întreaga masă a oamenilor muncii din țara noastră. Programul partidului e programul țării! E o constatare unanimă care face ca premisele acestui program să aibă din capul locului o temeinică susținere populară. Se întrevăd cu limpezime etape de efort constructiv în stare să aducă o și mai mare înflorire a României socialiste, contribuind la consolidarea unui stat care își decide singur soarta, arhitect al propriei sale înălțări. Documentele comentate cu o caldă stăruință de către noi toți s-au relevat ca purtând pecetea analizei științifice care presupune o organică întreprindere a visului și a rigorii. Metafora convertită, cifric, în impulsuri luminoase pe tablourile de comandă ale marilor construcții ne e demult familiară. Ne-am deprins să ne alcătuim programele de lucru încredințați că ceea ce caracterizează în primul rînd atitudinea omului nou față de muncă e tocmai caracterul lucid, de opțiune deliberată, cu care sînt abordate cele mai grele și mai îndrăznețe năzuiri.

Cu bucurie am primit zi de zi vești din toate județele țării, vești vorbind despre o hotărîre scumpă nouă tuturor: în unanimitate, comuniștii strîni în conferințele județene au hotărît să le dea mandat delegaților lor la congres pentru a propune și a susține reelegerea în funcția sa de secretar general al P.C.R. a tovarășului Nicolae Ceaușescu. De mulți ani numele tovarășului Ceaușescu se identifică pentru noi toți cu tot ce are mai înălțător țara în drumul său spre împlinire, cu visurile și aspirațiile cele mai scumpe nouă. Adevărat fiu credincios al poporului său prin viața și activitatea sa, tovarășul Ceaușescu a dovedit un desăvîrșit simț patriotic, o dragoste organică pentru truda înaintașilor ca și pentru cea a făuritorilor prezentului, un propagator strălucit al ideilor comunismului și un apărător pasionat al lor. Nu există eveniment întîmplat în viața țării, în ultimii ani, care să nu fie legat în modul cel mai direct de numele secretarului general al partidului. Sînt cunoscute dăruirea lui totală, spiritul de abnegație, profunda modestie, caracterul cumpănit, aplecarea sa asupra lumii frămîntate a ideilor practice.

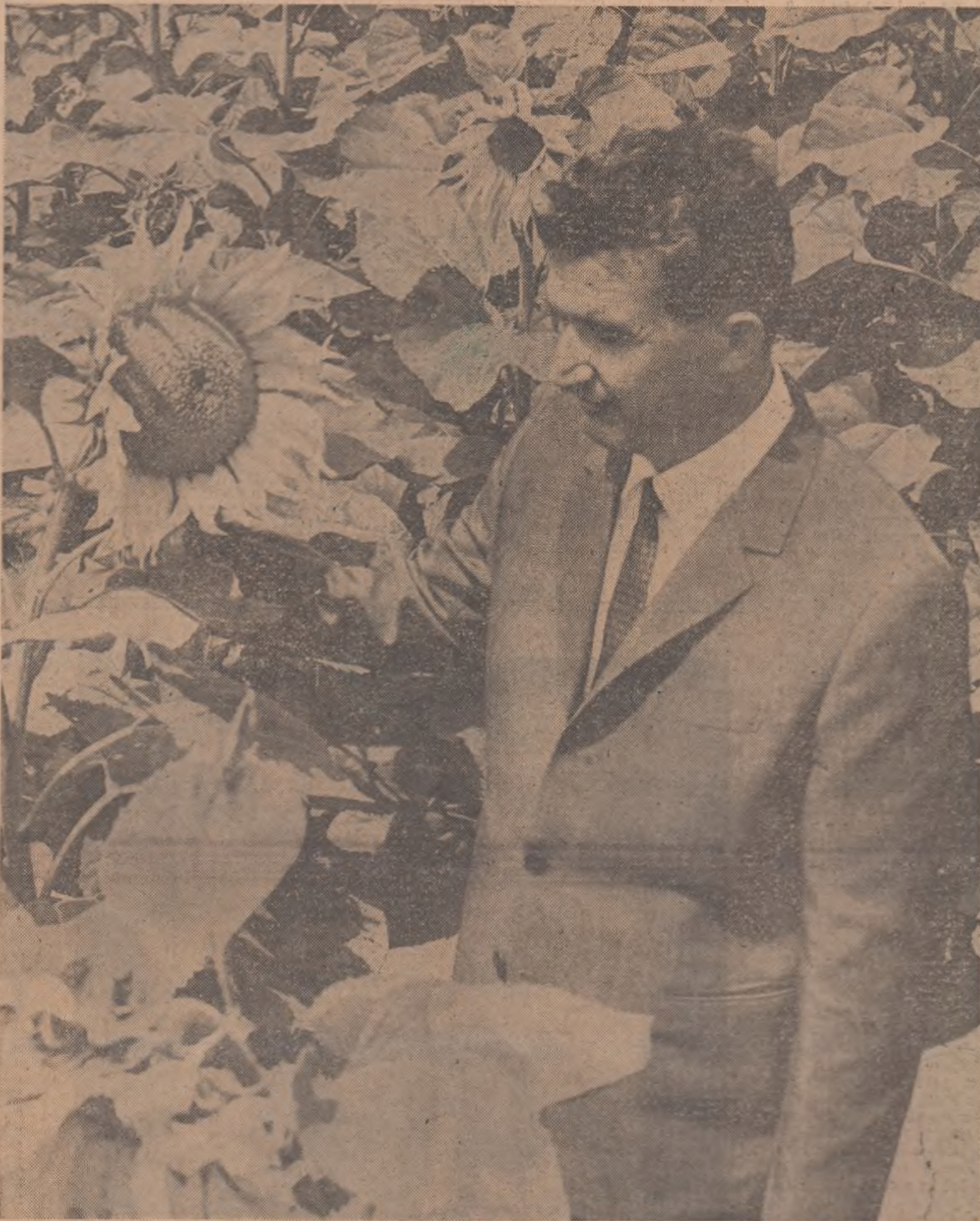
Scriitorii au avut deseori înalta cinste de a-l însoți, în calitate de invitați personali, pe tovarășul Ceaușescu în vizitele de lucru pe care le întreprinde, neobosit, prin diferitele regiuni ale țării. Am remarcat din capul locului felul lui deschis de a aborda problemele, caracterul tranșant al aprecierilor sale, simplitatea și căldura expresiei. Tovarășul Ceaușescu vorbește clipă de clipă în numele și de pe pozițiile poporului său. În care crede cu nezdruincinare. Pe care îl vrea ocrotit de vicisitudinilor.

Scriitorii îl cunosc demult. În iunie 1936 poetul Eugen Jebeleanu l-a întîlnit în boxa unui proces politic de răsunset. Poetul-ziarist avea să-l descrie astfel: „Ceaușescu e un copil. Dar un copil de o inteligență și o maturitate surprinzătoare. E scund, slab, cu ochii mici și vioi, două boabe de piper. Vorbește limpede, puțin prea repede, parcă voind să spună deodată tot ce știe. Are nouăsprezece ani, dar a văzut și a pășit ca pentru nouăzeci“.

În întîlnirile cu scriitorii, tovarășul Ceaușescu a însușit în mod clar ideile călăuzitoare, în stare să ne conducă spre conștiința cititorilor de azi și din viitor. Iată de ce, auzind vestea propunerii de reelegere a tovarășului Ceaușescu în fruntea partidului, putem considera că am anticipat una din sigur-previzibilele hotărîri ale congresului din august.

Aplaudînd continuarea nobilei sale munci din postul cel mai înalt de la cîrma partidului, ne păstrăm încredințarea că țara își va duce la realizare înălțătoarele proiecte, că își va păstra, neștirbită, independența națională, că, pătrunsă de sfînta idee a frățietății, va cultiva prietenia cu toate țările socialiste, că își va construi un viitor de aur.

LUCEAFARUL

LAUDĂ OMULUI

Generația noastră a avut norocul să trăiască un mare moment din istoria omenirii, poate cel mai mare: contactul direct cu un alt corp ceresc, călătoria în Lună.

Au trebuit să treacă secole de încercări și realizări științifice, de captare a elementelor misterioase ale naturii, ca să ajungem la această izbîndă supremă, eliberarea din fizicitatea terestră, zborul în Cosmos, cunoașterea unei alte planete.

Perspective nebănuite deschide această temerară și supraumană aventură.

Pînă azi, marele om, cîntat din generație în generație, a fost războinicul, cuceritorul. Numele lui trecea înaintea învățăturii, a poetului, a descoperitorului. Victoriile lui erau soldate cu milioane de morți. Alexandru, Cezar, Anibal, Napoleon, erau mîndria pămîntului. Au trebuit ultimele două mari cataclisme, numite războaiele mondiale, ca această sinistru superstiție să fie revizuită și comandantul de armate ofensive să-și primească

meritata parte de oprobriu. Vremile moderne au proclamat primatul cosmonautului. Cosmonautul este o rezultantă, o sinteză a eforturilor seculare ale științei, ale virtuților omenești.

Încordare, paciență, luciditate, precizie, curaj, metodă, abnegație, spirit de jertfă, concursul unanim, folosirea marilor cuceriri ale științei, consensul general, beneficierea la maximum a tehnicii, a experienței înaintașilor, atîta și atîtea elemente necesare progresului cuceririi an cu an, zi cu zi, din vremea cavernelor pînă azi, ne-au dus pînă la apogeul cunoștințelor omenești și a fotosirii lor în slujba umanității.

În special, ultima sută de ani a fost propice dezvoltării științei și a fecundat toate ramurile ei.

Aburul, electricitatea au jucat un mare rol în progresul umanității. Iată avionul. Și iată radio-televiziunea. De la leacurile dăruite nouă de somitățile medicale, pînă la transplantarea inimii omenești, am trăit să vedem atîtea născociri mi-

nunate. Stăpîni pe ele, ne-am învîțat cu ele, le socotim ca o moștenire firească și nu le mai dăm importanța cu care le-am primit la naștere.

Zbrîntitul unui avion abia ne mai face să ridicăm capul. Mi-aduc aminte entuziasmul cu care Cartierul Latin al Parisului saluta trecerea de către aviatorul Blériot a Canalului Mineci. Apoi iată entuziasmul delirant al aceluiași Paris și al lumii întregi cînd tînărul colonel Lindberg a trecut în zbor Oceanul Atlantic!

Această victorie a unui american a venit după recenta dispariție în valurile aceluiași ocean a doi bravi aviatori francezi Coli și Nungesser, primii care au încercat temerara aventură. Coli și Nungesser ar face parte din eroii-martiri care s-au sacrificat ca să înlesnească triumful altora; numele lor trebuie vesnic pomenit, ca o răsplată postumă a faptei lor sublime și fără răsplată.

Victor EFTIMIU

CONGRESUL AL X-LEA AL P.C.R.

Maturitate istorică

Cuvîntul partid constituie pentru spiritele noastre o noțiune fundamentală. În sensul cel mai înalt el înseamnă **organizare a timpului**, durată în mișcare.

Dacă ne gîndim la multitudinea de sensuri cuprinsă în acest termen, lăsîndu-se organizat și organizînd timpul, într-o dialectică a vieții însăși, n-o facem decît pentru a sublinia gradul lui de realitate vie într-o realitate la fel de vie care este abstracțiunea. E particularitatea partidului nostru de a urmări și aborda, făcîndu-l vizibil, instaurînd cu deplină conștiință de sine realul în posibil, unificînd într-o sinteză tot mai legată, tot mai strînsă aceste două dispoziții profund istorice.

Ne mișcăm în concretețea unui timp cucerit etapă cu etapă. El este patria, socialismul, umanitatea noastră socialistă. Sîntem noi înșine în continuă evoluție, într-o continuă declinare, la toate modurile, a verbului a fi. Partidul semnifică miezul, esența, centrul pur de gravitație ale marelui triade: am fost, sîntem, vom fi. Spunem acest lucru dintr-o convingere verificată, extinsă nuanțat la nivelul întregului pătrar de veac străbătut, cuprînzîndu-ne pe noi înșine în vastul proces de dinamizare a societății.

Încrederea omului care se simte solidar cu ceea ce creează, cu sine însuși în ipostaza lucidă, mereu mai lucidă, este un punct de sprijin invulnerabil. Politica de destin a partidului nostru are în vedere tocmai acest principiu, transformîndu-l în lege, conform exemplului său constant. **O organizare a timpului**, cu care se află în permanentă și congenitală întreprindere, presupune și poezia. Tulburătoarea ei prezență se manifestă prin alegere, prin iluminarea întregului dintr-un singur unghi de vedere, propriu în sensul de deplin, de nelocuit pentru artist. Partidul oferă totul artistului care este pregătit și inspirat să înțeleagă totul. Astfel deducem astăzi reflexivitatea partinică.

Parafrazînd formula dostoevșchiană a ideii care nu se realizează decît dacă devine sentiment, adaug și reversul, instaurarea suverană a sentimentului prin atingerea scăpărătoare, prin instalarea definitivă în idee. Sentimentul, ideea ne caracterizează deopotrivă, apropierea și desăvîrșirea condiției noastre umane prin partid. Iubim, pe cît învățăm, în toată ființa sa organică, partidul, recunoscîndu-i dreptul de organizator al timpului.

Categorie filozofică și realitate explozivă în același timp, cuvînt și făptură vie a cuvîntului, întrupare concomitentă a lui cu spunerea, partidul este conștiința noastră tînzînd să se cunoască pe sine, conștiință luînd act de sine prin conștiință. În acest spațiu al purilor altitudinilor, al nobililor carate de gînd, poezia își redescoperă izvoarele și rădăcinile originare, materia vizionară propice inefabilului ei dar trainic și persistent contur.

Legîndu-ne numele de partid în aceeași măsură în care își află el însuși în noi un reazim de nădejde, la confluența unor momente cruciale pentru dezvoltarea întregii noastre națiuni, stăpîni mai mult decît oricînd pe propria-i soartă, dăm glas mai limpede încă odată **maturității istorice** pe care o trăim și-i spunem, în forul nostru cel mai intim — **partid**.

Grigore HAGIU

avant-
premieră
editorială

M. R. PARASCHIVESCU

„Scrieri”, vol. I și II

Ediție de autor, însumând
circa 6 volume. Volumul I cu-
prinde ciclurile de versuri:
Primele, Declarația patetică,
Cințica figănești, Laude și altele
poeme, Versul liber. Volumul al
doilea: Tristele, Tălmăcirii com-
pletate cu traduceri inedite.

NICHITA STĂNESCU

„Necuvintele”

E totdeauna greu să prezinți
— în cuvinte — o nouă carte de
Nichita Stănescu (și când nu e
nouă o carte iscălită de acest
autor?) Nu ne vom hazarda,
așadar să prezentăm o carte
ce se numește chiar... „necu-
vintele”.

ION BĂNUȚA

„Panorama sărutului”

O secțiune din „Panoramele”
poetului Ion Bănuță proiectate
să apară într-o serie de volu-
me va fi în curând în librării. Car-
tea este tipărită de Editura
pentru literatură.

TEODOR MAZILU

„Proză satirică”

Pagini alese din scrierile
anterioare ale scriitorului.

CRONICA LITERARĂ

nicolae iorga

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE ÎN SEC. AL XVIII-LEA

Apariția celei de a treia ediții a
„Istoriei literaturii române în secolul
al XVIII-lea (1688—1821)” ne pune în
fața unei foarte semnificative reali-
tăți. E vorba mai înainte, de a înțelege
acest eveniment editorial, sperăm ca
inceput al unor reditări masive de
asemenea opere de sinteză ale litera-
turii noastre a căror lipsă se resimte
atât de acut, și apoi Istoria în sine
este cu totul deosebită. Există o calitate
fundamentală care o face superioară
ca valoare celorlalte încercări de istorie
literară ale autorului: aceasta este de-
plina funcționalitate, coeziunea interio-
ară, nu numai la nivelul celor două
volume, ci și la acela al întregului său
mod de gândire. Căci înainte de toate,
Nicolae Iorga este un istoric și toată
creația sa va purta pecetea marelui vo-
cifer, încât va face nu numai istorie
propriu-zisă, ci și istoria bisericii, istoria
literaturii și chiar o istoriologie.

Metoda e premeditată și clar expri-
mată încă de la început în „Introdu-
cere”: „Istoria literaturii unei epoci
înseamnă istoria celor scrise în acea
epocă, puținul din viața oamenilor de
atunci care nu s-a păstrat în această
formă practică. E una din cele mai în-
semnate și mai delicate opere, de știință
și de artă în aceeași vreme, de informa-
ție, de înțelegere și de expresie pe
care le poate întreprinde cineva. Pen-
tru ca o astfel de lucrare să răspundă
într-adevăr numelui și menirii sale și
să fie o operă de istorie, în cel mai
larg și mai bun înțeles al cuvintului”
(s.n.). Însă iarăși numai o înțirare
seacă de date, pura descriere a feno-
menului nu poate face o istorie lite-
rară, „viața trebuie întrevedută din ele-
mentele moarte, spiritul trebuie trezit
prin înțelegerea operelor”. Singura
șansă a istoricului literar aceasta este,
în a retrăi ființa moartă a literaturii
și a scoate în contemporaneitate prin-
tr-o comuniune profundă. Însă, lucrul
esențial, aceasta nu înseamnă proiecția
unei ipoteze subiective, ca la Călinescu,
asupra trecutului, ci din contra re-
facerii lui la modul unei existențe auten-
tice și proprii tocmai celui timp. Ceea
ce înseamnă că „istoria literară nu se
poate înțelege fără istoria culturii, ale
cărei culmi le studiază cu deosebire în
operele și viața scriitorului”. Când
spune acest lucru Iorga nu confundă
cele două noțiuni (ele sunt delimitate
clar câteva rânduri mai jos) dar în-
cearcă o sinteză, o înțelegere a lor
superioară încât prin interferența și
contopirea celor două planuri să ob-
ținem o realitate unică ce conservă
totuși, inefabil, ambele laturi. Problema
dificilă și ambiguă ce e rezolvată exem-
plar însă în tocmai această „Istorie
a literaturii române în secolul al XVIII-
lea (1688—1821)”.

Există mai multe moduri de a citi
o operă literară (și în speță — dar

aceasta mult mai complex — o întreagă
literatură): tematic, sociologic, istoric,
fenomenologic etc. Oricare din aceste
lecturi e egal de valabilă. Numai că
în aplicarea lor există un anumit raport
de adecvare cu obiectul, în sensul că
alegera uneia sau a alteia dintre me-
tode trebuie făcută în funcție de rezis-
tențele și caracteristicile proprii fie-
cărui text de interpretat. Or, litera-
tura noastră în perioada 1688—1821 e
într-un tot asimilabilă printr-o viziune
istorică. Căci la acea vreme literatura
era istoriografie și orice scriere nu
putea fi decît istorică. Literatura nu se
desprinsese încă de istorie, trăia în
umbră ei ca un etern subiect posibil,
ea nu dobândise conștiința autonomiei
și numai cu totul excepțional în
„Țiganiada” lui Ion Budi-Deleanu
ajunsesă să privească faptul istoric ca
relativ, ca obiect al contemplației vala-
bil numai încît se realiza ea pe sine
ca estetic. De aceea abordarea feno-
menului literar în această epocă din-
tr-o perspectivă istorică e cu totul
indrepțită și poate da cele mai bune
rezultate cînd e făcută după riguroase
principii. Pentru Iorga ce închipuise
mai tîrziu chiar o „Istorie universală
văzută prin literatură”, prielul era
excellent, căci literatul fiind un istoric
de talie mondială, concordanța dintre

metodă și realitatea propriu-zisă lite-
rară era deplină. Dar nu același lucru
se va întîmpla mai tîrziu în „Istoria
literaturii românești contemporane”
(1934) unde aceeași metodă aplicată unui
fond de o altă natură a dus la exagerări
și deformări ale perspectivei inaccepta-
bile.

Acestea fiind lămurite, desfășurarea
propriu zisă a faptelor urmează în
totul principiile teoretice de mai sus.
Există o unitate chiar pe deasupra
impărțirii Istoriei în cele trei cărți:
epoca lui Cantemir, epoca lui Chesarie
de Râmnic, epoca lui Petru Maior, căci
oameni și opere, medii și întîmplări
se revarsă tumultuos, cum spune el
în altă parte, „în acel mare lucru, cel
mai mare din toate care e viața ome-
nească însăși”. Fiecare autor e aproape
epuizat în bogăția uluitoare de docu-
mente și date care refac nu numai
izvoarele cărților, ci și viața istorio-
grafilor, genealogia lor chiar, eveni-
mentele internaționale, curtea domne-
ască, întreaga societate a timpului.
Faptele sint narate cu amănunțime, de
la martirajul episcopului patrioț arde-
lean Inocențiu Micu Pină la poveș-
tirea aidoma a faptelor descrise în
„Istoria Ieroglifică”; ni se vorbește des-
pre influențe, curente, școli și tipog-
rafi, gramatici și dicționare, cronici

și pomelnice, nimic nu pare superfluu
sau neorganizat. Despre poezia cultă
găsim în final această judecată: „nă-
scută supt influența poeziei apusene,
cum am văzut, numai a acestei poezii,
poezia românească din secolul al XVIII-
lea, aceea de pînă la 1821, adică a Văcă-
reștilor ca și a lui Conachi, are toate
defectele modelelor fără să aibă vremea
din însușirile lor”, de unde reiese cu
evidență că întreaga literatură a epocii
era citită sistematic, privită numai sub
latura semnificațiilor istorice pe care
aceasta le manifesta. Căci refuzind re-
cunoașterea unei anume poezii, de salon
și artificială, ce n-avea nici o contin-
gență cu social-istoricul, N. Iorga își
delimitază implicit punctul său de ve-
dere asupra istoriei literare: o poezie
ieșită din orbita istoriei nu e o reali-
zare artistică valabilă, opera e o reali-
tate istorică.

Sînt numeroase paginile de lirism
și găsim portrete literare excepțional
realizate. Uimește de asemenea apro-
pierea unor pasaje din „Istoria Iero-
glifică” de „Călin” al lui Mihai Emi-
nescu, dar mai ales paralela Dimitrie
Cantemir-Sincai e cu totul remarcabilă,
anticipînd cele mai bune portrete căli-
nesciene: „Cantemir știe multe, se
amestecă în multe, se pricepe chiar la
multe (...) Ce nu știe? Muzică apuseană,
muzică turcească, geografie, astronomie,
medicină, logică, fizică (...) scrie romă-
nește, latinește, turcește; ar fi putut
scrie tot așa de bine grecește, slavo-
nește, rusește. Și activitatea aceasta
prodigioasă se împletește în jurul unei
activități politice însemnate: intrîgi la
Constantinopol, stăpînire în Moldova,
expediții și consilii de stat muscălești
(...) Nu e așa Sincai. Acesta e numai
istoric. Cartea lui e Cronica: gramati-
cică, abecedare, aritmetică, catehism,
acestea le-a făcut altcineva: funcțio-
narul, directorul cari a coexistat cîva
timp cu istoricul, trăind în bună înțe-
legere cu el, fiindcă amîndoi luptau
pentru același scop național. Numai
istoric și numai istoricul neamului său
(...) Și, totuși, tocmai pentru că nu era
un chemat, un istoric poet, acest mar-
tir și acest fanatic a făcut o carte
rece, o carte învățată, o carte folosi-
toare, dar moartă. Singurindu-i pal-
mele, adunase din cele patru părți ale
lumii pietrele, dar nu știa cîntecul
tainic prin care ele se reuneau de la
sine și formează templul. Credea desi-
gur că a făcut o carte, și el o pregătise
numai pentru acela care va fi să vie”.

Paradoxal, valoarea acestei „Istoria
a literaturii române în secolul al XVIII-
lea (1688—1821)” nu stă în spiritul
de obiectivitate sau științific în care
e concepută ea, ci mai ales în validita-
tea interioară a metodei și viziunii, în
forța copleșitoare de a privi sintetic
manifestări atît de disparate și a le
reda organic unei coerențe superioare.

Ion TURCIN

LENA CONSTANTE — „STEFAN CEL MARE ȘI FAMILIA”

BIOGRAFII LIRICE

Întoarcere la origini

Strigoii „poeziei cerebrale” care a bîntuit cu des-
tulă frecvență prin casele ferice ale autorilor de ve-
suri nu se putea să rămînă fără urmări: pe de o par-
te, el a alungat cejurile de sentimentalism euforic în
care plutea corpul strălucitor și pur al lirismului, a-
vind ca rezultat imediat așa-zisa demitizare, cu alte
cuvinte crearea unor mituri noi în cazul poezilor auten-
tici și, pe de altă parte, spulberarea unor false vocații,
relevarea vidului interior al simulanților. S-au purtat
discuții lungi și subtile în critica noastră filozofică a
această poezie cerebrală, despre necesitatea ca el să ra-
ționeze în versurile sale despre fel de fel de minu-
tate probleme care angajează etica noastră cotidiană
și de perspectivă, încît unui mai puțin cuprînș de a-
vîntul și pasiunea amintirilor discuții ar fi putut cre-
de că se află în fața unor chestiuni de moravuri. Dar
nimic nu se pierde... așa că efectele pozitive ale dez-
batelor critice s-au răsfrînt în poezie, în creația prop-
riu zisă, prin negațiul lor, printr-o revenire la e-
sențializarea lirismului care a făcut posibilă extraor-
dinara sa eflorescență din zilele noastre.

Nina Cassian este poeta care, avînd poezie și ea
mai proprie înclinare spre meditație, spre cugetarea
abstractă în formele logicii clasice, a scris numeroase
poeme cu ambiții cerebrale, din care pasiunea eului,
a ceea ce rămîne unic și irepetabil în lume, trebuia
să dispară ca o povară inutilă, dacă nu primejdia
prin coeficientul său de obscurizare naturală a silo-
gismelor gata făcute și transmise nouă de mii de ani
încoace. Emoția specifică poeziei era înlocuită, în ge-
neral, cu duritatea tonului cu care se rosteau adevă-
rurile altor domenii de activitate spirituală, precum
și de ipostaza de personaj colectiv a autorilor, chiar
dacă lira multora dintre ei nu avea coarde de aramă.
Astfel experiența și-a dovedit utilitatea prin e-
fectele ei contrare.

Volumul Ambitus al Ninei Cassian pe care-l avem
în vedere în aceste însemnări conține repere pentru
diferitele modalități lirice în care s-a exercitat autoa-
rea de-a lungul anilor, dar, desigur, cele mai multe
poeme am vrea să amintesc antologica Ispită, piesă
inaugurală a plachetei pasionale Singele, din 1966: „Îți
jăgăduiesc să te fac mai viu decît ai fost vreodată. /
Pentru prima oară îți vei vedea porii deschizîndu-se
/ ca niște boturi de pești și-ți vei putea asculta / ru-
moarea singelui în galerii / și vei simți lumina lunc-
cîndu-ți pe carnee / ca trenu unei rochii; pentru pri-
ma oară / vei înregistra înțepătura gravitației / ca un
spin în călcîiul tău / și omoplații te vor durea de
imperativul arpiilor / Îți jăgăduiesc să te fac atît de
viu, încît / căderea prafului pe mobile să te asur-
zească, / să-ți simți sprincenele ca pe două răni în

formare / și amintirile tale să-ți pară că-ncep / de la
facerea lumii”.

Calea cea mai scurtă de a ajunge la adevărul e-
sențial — al propriei vocații, este și cea mai lungă,
fiindcă ea trebuie să treacă prin experiența celorlalți.
Dar Nina Cassian a făcut numeroase experiențe, în-
cît a putut să ne apară ca un lanus bifrons, pe de o
parte roșindu-se apodictic asupra problemelor gene-
rale, de interes obștesc, iar pe de alta cîntîndu-și cu
bucurie sau desneajde propriile pasiuni. A rămas,
în mod firesc, calea a doua, a cercetării de sine, dar,
așa după cum am mai spus, trecută prin experiența
generală.

Individualitatea creatoare de destin se manifestă în
artă printr-o organizare particulară, specifică (și re-
cognoscibilă ca atare) a preocupărilor generale, plu-
tînd într-o anumită epocă și cristalizîndu-se în
funcție de sensibilitatea acelei epoci. Artistul nu poa-
te face abstracție nici de timpul și locul în care trăiește,
dar nici de sine ca depozitar și rezonator al în-
tregii umanități pe care o reprezintă în maxima vo-
inței sale. De aceea poetul modern va fi obsedat de
propria sa ființă, pînă la izolarea și exil în lume, și
cu aceeași intensitate, va plonja cu ochii larg des-
chiși în existența socială.

Nina Cassian dispune, pe lîngă talentul său origi-
nal, de o puternică inteligență artistică, fapt care o
determină să întîmpine fără dificultăți varietatea mo-
tivelor asupra cărora se exercită. Atît discursul în
șoaptă asupra frămîntării intime cît și cel vînzînd ra-
porturile cu lumea celorlalți trăiește dintr-o tensiune
variabilă, cu o gradare exigentă a efectelor. Iată un
lament individual, dar imprimînd plîngerea femeii
universale care-și vede furată tinerețea și frumusețea
de timp: „Cine-ar fi crezut că, de la o zi la alta, / voi
rămîne fără vechile, satornicile mele bijuterii, / lan-
tul acela întunecat de care spînzura / un ochi prețios,
/ brățara aceea de semînș, / inelul acela cu pasăre?
/ / Goală și săracă am rămas, Doamne, / furată și
batjocorită sînt. / Cine mă va împodobi de-acum îna-
inte? / Nici ploaia, nici griul, / nici marea nu mă
va mai împodobi, nici trista lumină de stea. / Oare
eu am lăsat deschisă / cutia cea mare a lumii, / eu să
fi fost păzitorul ei, / de nimeni numit, el însuși ne-
știutor, / de grandioasa-mi misiune, / și plătind acum,
nevinovat, / cu tot ce-a avut?” (Cine-ar fi crezut).
După o pagină, poeta nu mai plînge pe viitoarele rui-
ne ale trupului său de femeie, ci pe naufragiile su-
fletului, durerea sa căpătînd, acum, o finalitate mo-
rală: „Va mai veni o seară / și încă o seară — nu
de asta mă tem. / Și va mai fi zăpădat / și se va mai
topi zăpada — nu de asta mă tem. / / Nu-mi spuneți
cuvinte înțelepte, / le cunosc mai bine decît pe mine

însumi / spuneți-mi doar: / ce e de făcut / pentru
a scoate afară din mine / aceste vapoare naufragiate
/ pline de cadavre / și de vase de bucătărie sparte?
/ / Știu: am două mîini și două picioare, / îmbătrî-
nesc greu / și mă îmbolnăvesc rar — binecuvîntat
fie Cel de Sus — / dar ce e de făcut / cu aceste
care alegorice monstruoase / care-mi căldăsoare prin
somm, / încît mă trezesc cu fața mînjită de rinjet / și
cu fișii de hîrtie murdare printre degete?” (Va mai
veni o seară).

Un alt registru decît acela al confesiunii directe,
pătîmase a Ninei Cassian, și în care strălucește mai
mult inteligența artistică decît arta în sine, este acela
al disimulărilor sarcastice. Tandrețea naturală a fe-
meii și instinctul fragilității (excellent reprezentat de
piesa Eu nu sînt de vină) se convertește în grimasă
plină de agresivitate a ciclului Polemică (și în care
mai puteau intra Schilozii, Fabulă etc.). Ciclul, în to-
tăitatea sa, nu se bucură de o substanță lirică me-
lodioasă și puternică, dar strălucește uneori prin
bucuria rea a femeii răzbunătoare sau a bunului simț
lezat în integritatea sa. Pedeapsa capitală este o sa-
tiră la bărbatul care și-a pierdut capul, dar se termină
într-o poantă destul de facilă: „De-acum încolo începi
cu nodul de cravată”; Evadarea se realizează din
claustrarea iubirii pe cît de autentică (pentru unul
din parteneri) pe atît de falsă, iluzorie (pentru cel-
alt): „Nu era nici un paznic, / Nimeni n-a dat alar-
ma. / Nimeni n-a strigat după mine. / Nimeni nu m-a
rugat să mă-nțorc / Nimeni nu mi-a ieșit în întîmpi-
nare. / Nimeni. / Nimeni”. Reprezentativă pentru a-
cest capitol al cărții Ninei Cassian în se pare o Ro-
manță, deosebit de cinică în evocarea avaturilor e-
rotice, unde femeia nu regretă că i-a făcut un rău
bărbatului, ci că acest rău nu a fost destul de mare pentru
a-l înspăimînta și ucide: „Jartă-mă că te-am făcut să
plîngi. / Ar fi trebuit să te omor. / Ar fi trebuit să te opuc
de suflet, / să te bat cu el îngrozitor. / / Ar fi trebuit
să-ți văd curgînd / singele, suviță cu suviță. / Nu să-ți
mingîi ochiul, nara, gura, / și să-ți las ființa slabă și
pestrîșă. / / Iartă-mă că te-am făcut să suferi. / Ar
fi trebuit să te-nspăimînt. / Dar nu-s Dumnezeu —
Pedepsitorul / — ci doar opera lui pe pămînt”.

Vom spune că ultimele trei cărți ale Ninei Cassian,
Singele (1966) Destinele paralele și La scara 1/1 (1967)
precum și Ambitus (1969) constituie un reper hotărît
spre revenirea la un lirism autentic, ascultîndu-se pe
sine, ferit de viclenia cîntecelor de stîrnă ale abstrac-
țiunilor goale.

Dan LAURENȚIU

avant-
premieră
editorială

NICOLAE BĂLCESCU

„Românii subț

Mihai Viteazul”

Reproduce ediția apărută în
colecția „Minerva” (1967) și în-
grijită de Andrei Rusu. Prefața
poartă semnătura lui G.C. Ni-
colescu.

MIHAIL SADOVEANU

„Opere alese”, vol. I

O ediție în 12 volume, ne-
numerotate. Primul volum cu-
prinde Nunta Domniței Ruxan-
dra, Hanu Ancuței, Anii de uce-
nicie.

EUGEN LOVINESCU

„Scrieri”, vol. I

Ediție în 6 volume. Antologie
și prefață de Eugen Simion.

G. CĂLINESCU

„Opere”, vol. XII — XIII

Două noi volume din „ediția
de autor”, cuprînzînd Opera lui
Mihai Eminescu într-o ultimă
versiune.

pași pe lună

O IMAGINE A OMULUI

Valoarea adevărată și uimitoare a primilor pași pe care Armstrong și Aldrin i-au făcut pe Lună nu constă nici în biruința tehnică, nici în împlinirea străvechului vis al poezilor; vreau să spun că valoarea călătoriei lor extraterestre nu trebuie căutată în faptul de a desăvârși ceva, fiindcă a desăvârși înseamnă a sfârși și aici e vorba, sub toate raporturile, de un început, de o promisiune: o nouă imagine a omului s-ar putea să se nască din primul zbor interplanetar.

Imaginea modernă a omului durează de la sfârșitul Evului Mediu, când corăbierii îndrăzneți, minți de demon al comerțului, dar și de umil al aventurii, au străbătut oceanele planetei și au descoperit continente necunoscute. Lumea medievală închisă, limitată la sine, s-a aflat dintr-o dată în fața unei alte lumi, abia bănuțată până atunci, nesfârșită și misterioasă. Când primii europeni au pus piciorul pe plajele sudice ale Africii sau pe țărmul american, nu pur și simplu concepția geografică a vechii Europe s-a transformat: dar concepția ei toată, morala, religia, filozofia, arta. Ceea ce gândiseră și ceea ce crezuseră, ceea ce înfăptuiseră și ceea ce visaseră oamenii timp de mai multe milenii a trebuit să țină seama de noile dimensiuni ale lumii. Desigur, știința le prezintă, așa cum știința contemporană știe că universul din care facem parte este infinit: dar între previziunea unui savant și mărturia navigatorilor, pe marile oceane de apă sau de aer, este totdeauna deosebirea dintre năzuință și realitate. Renașterea a așteptat, spre a lua locul Evului Mediu, pe Magellan și pe Vasco de Gama. Importanța călătoriei lor nu este în primul rând științifică, ei știu mai puțin decât știu geografii. Cristofor Columb a murit convins că a descoperit un alt drum spre Indiile de America nu avea idee. Eroarea lui este semnificativă: nu știm niciodată ceea ce descoperim cu adevărat, fiindcă orice descoperire ne poartă într-un necunoscut. Nu America era ceea ce ignora, în fond, Columb, când se credea în Indiile, nu de geografie ține eroarea lui (dacă se poate vorbi de o eroare), ci de cu totul altceva: el nu-și dădea seama că din călătoria peste ocean se întorsese cu o altă imagine a omului.

Armstrong și Aldrin au stat pe Lună numai câteva ore, ceva mai mult decât o zi de lucru pe pământ: însă aceste câteva ore nu se pot compara cu milioanele de ore de observații telescopice. Fiindcă nu mai e vorba de a îmbogăți știința omului, ci pe omul însuși. Suntem în pragul unei alte Renașteri și a unei alte imagini despre noi înșine.

Nicolae MANOLESCU

NEEUCLIDIAN

Sentimentul că despre acest eveniment nu poți gândi și scrie ca despre toate celelalte, te însoțește. Este înțeles forțat și pragului perfecțiunii într-o lume prin definiție imperfectă.

Tristețea nedesăvârșirii ființei umane a dat până azi un anume tip de laudă, de odă, de literatură, de artă. Azi ni se propune un nou sistem, neeuclidian. Vom ști să deducem din parte întregul și din unic banalul? Și, mai ales, vom ști vreodată să găsim tonul nefestiv curent, obișnuit, care i se potrivește?

În general, evenimentele, și cele tehnice în primul rând, trezesc furtuni de admirație pe care propria recitare, în timp, le face puerile. Astfel s-a întimplat cu primele locomotive, cu primul telegraf, cu zborurile succesive în cosmos. Va fi acesta un început care ne dă permisiunea oricărei deslănțuri? Singularitatea lui ne bucură și ne sperie. Un Sfințit Ilie fantastic ne duce cu el pe cer, tot ce a putut părea omenească, deci imperfect. Vom ști să ne punem următorul pas, reconciliind vechea noastră Lună cu cea pe care, întimidați, o descoperim acum?

Vom ști cu siguranță — dar când?

Ana BLANDIANA

PRIMUL GÎND LUNII

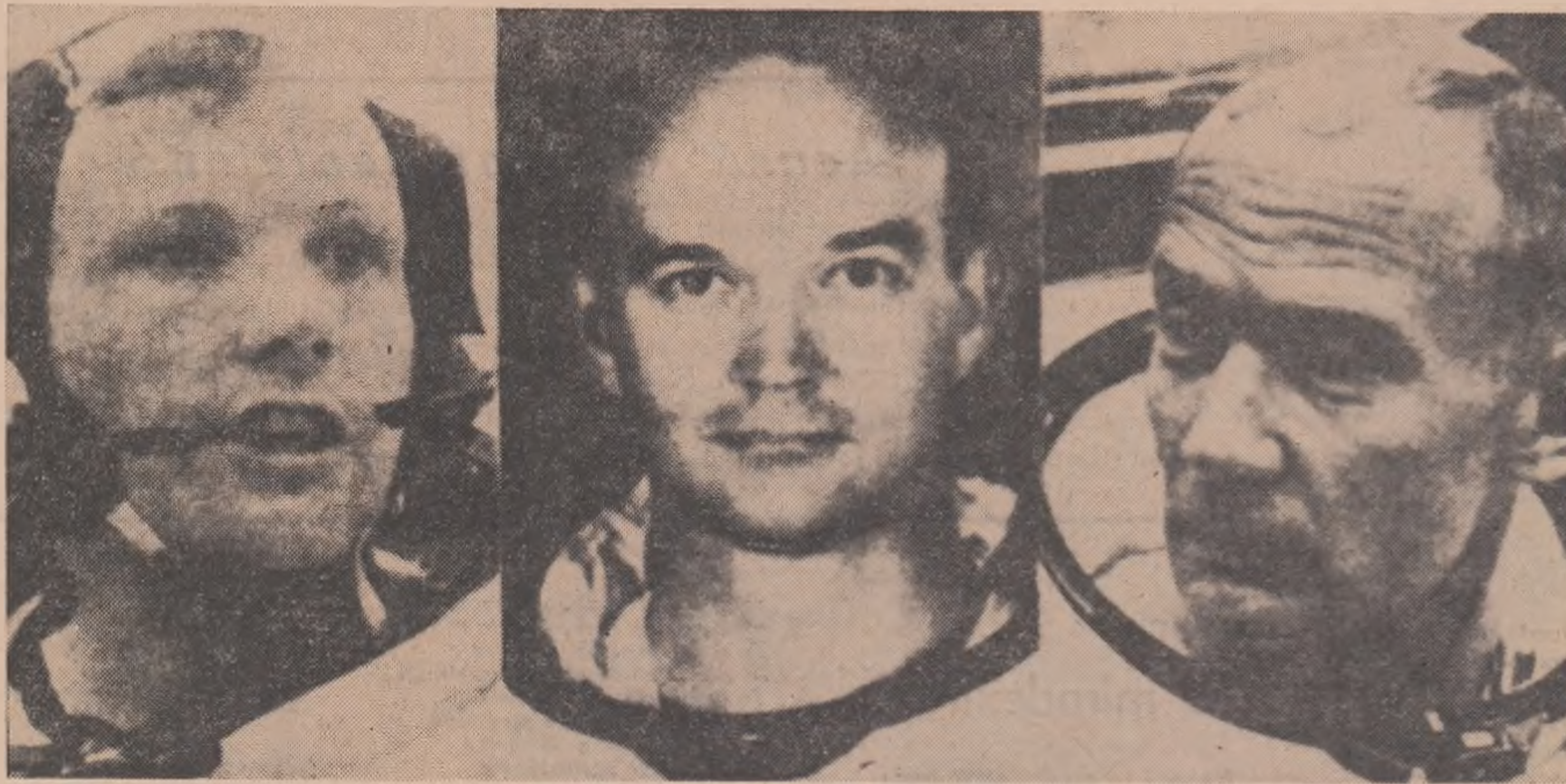
Vor mai fi aselenizări și zboruri spre alte planete mult mai ferite de ochiul nostru prin grija celui care le-a pus să se-nvîrte în goluri, dar niciodată spaima și bucuria mea nu vor mai fi atât de mari, solidaritatea mea atât de adâncă. Am mai tremurat o vreme pentru papirusul „RA” al domnului Heyerdahl, nu pentru teoria ingenioasă desigur pe care ar fi urmat s-o demonstreze expediția, ci pentru încercarea unică, pentru reușita omului Thor.

Nici în cazul lui Apollo 11 nu m-am gândit la pașii gigantici al omenirii, ci mai mult la pașii primi ai lui Armstrong și Aldrin. Collins trebuie să se fi simțit singur ca Dumnezeu în golul de pe spatele Lunii. Eu am tremurat pentru trei oameni anume. Deja îi văd amerizind în apele oceanului, luați rapid și puși cu strictețe în cel mai neînduplecat regim de carantină și mai târziu purtați de ici, colo prin curiozitatea bolnavă a celor fără curaj.

Singurul lucru minunat privind structura psihică a celor trei cosmonauți este acela că nu sînt poezi. O bucurie curată mă străbate că ei vin acum, au și revenit pe pământ. Eu, odată ajuns acolo, într-o atît de sfîntă pluitură, nu m-aș fi putut abține să nu fug, departe de mașina salvatoare, să mă culc pe un deal al lunii.

George PITUȚ

„Un pas mic pentru om, un pas gigantic pentru omenire“

„Fie ca primul contact direct al omului cu Luna să contribuie la înfăptuirea aspirațiilor de progres și pace ale tuturor oamenilor de pe Pământ“.

NICOLAE CEAUȘESCU,

Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România

—Mesaj de pe discul depus de astronauti pe suprafața lunii

CA ÎNTR-O ADUCERE AMINTE

„O, Arjuna, oamenii se întorc
din nou în toate lumile“.

Acolo unde nu există sunete, unde nu există mirosuri, unde metalele nu ruginesc, unde nici-o busolă din lume nu mai funcționează, unde urmele nu se șterg niciodată, un om încerca, cu precauție infinită a unui somnambul, primul său pas pe un corp ceresc. Gîndirea, inima, singele, cuvintele lui, vederea lui, trupul întreg cu plăcerea și durerea, dorința și teama lui, conștiința și cele cinci sfere de acțiune ale simțurilor sale se aflau pe lună.

Venit din această lume care estompează conturile, unde lumina se desparte dulce, și vai, nehotărît, de întuneric, omul pătrunsesse dintr-odată în imperiul tăiosului, orbiturii divorț între Lumină și Umbră, Frig și Fierbinte. Ca pe un ghețar halucinant, printre aproximații, și, poate, erori ale văzului, el înainta. Tălpile lui atingeau astrul pe care mii de generații, de-a lungul milioanele de nopți ale umanității, l-au privit cu umilintă, cu speranță, cu spaimă, cu adorație religioasă, cu nostalgie indicibilă, cu regret infinit, cu un insuportabil dor fără margini, ca într-o aducere aminte de foarte, foarte demult încît nici nu mai deslușeau ce este, ce poate fi această palidă, stinsă cu desăvîrșire, aducere aminte.

Armstrong a atins luna. Parcă visează. Pămîntul e nevoit să îi aducă aminte ce are de făcut.

„Luna a murit!“ „Adio, lune!“ „Luna a căzut în lumea obiectelor!“ „Poezii vor abandona luna!“ Vorbe vorbe, vorbe. Sînt mult mai multe lucruri pe pământ și în cer, decât poate cuprinde filozofia ta, Horatio! Oare oceanele au încetat de a ne mai fascina imaginația, după ce omul a construit prima plută de bambus? Luna a murit? Cu atît mai bine. Luna a murit. Trăiască Luna!).

Al doilea om coboară pe lună și începe un fantastic galop astral. Ritmul de cangur al

lui Aldrin îmi trezește în creierul febril tactul încetînit și mizerabil de tulburător și de vechi al unei melodii din copilărie. „Au clair de la lune, mon ami Pierrot...“ Bruce îmi dau seama că am îmbătrînit cu cîteva secole și aproape un straniu hohot de plîns îmi înecă respirația. Doamne, cît de nemăsurat de departe, în urmă, a rămas, în cîteva secunde, luna aceea.

Cezar BALTAG

RISCUL ȘI BUCURIA

Neil Armstrong, Edwin Aldrin și Michael Collins se reîntorc pe pământ. După momente de supremă emoție în care locuitorii acestei planete au fost unanimi în mîndria pentru ceea ce au realizat cei mai curajoși dintre ei și în ruga lor ca astronautii să revină teferi pe Pământ, această întoarcere, dirijată și supravegheată de mari calculatoare, reprezintă răgazul de timp cel mai favorabil meditației asupra rosturilor omului ca specie. Și se cuvine să meditam asupra acelor fapte prin care rosturile omului se dovedesc a fi superioare rosturilor lucrurilor și, în zilele pe care le-am trăit, rosturilor planetelor, care susțin pe umerii lor mai mult sau mai puțin primitorii lucruri.

După toate datele pe care ni le furnizează știința pe care am acumulat-o, rostul Lunii pare să fi fost acela de a nu fi locuită și zilele pe care le-am trăit în această vară, cu deosebire momentele în care primul pămîntean a obliterat cu amprenta pașilor săi straturile compacte de pulbere selenară, ne-au întărit în credința dură că rosturile firii care ne înconjoară se pot afla în contradicție cu rosturile speciei umane. Nenumărate au fost prilejurile în care, dezvăluindu-se această contradicție a semănat în sufletele noastre temere și deznădejde. Unic a fost prilejul în care, primind o ultimă confirmare, această contradicție nu ne-a mai înapămintat.

„Trei oameni își asumă riscul“ anunțau, în urmă cu cîteva zile, agențiile de presă, dar agențiile de presă au mințit pentru că riscul la care s-au referit a fost un risc asumat de întreaga umanitate, așa cum bucuria de astăzi este, de asemenea, o bucurie a tuturor oamenilor. Întîilele cuvinte, pătrunse de un calm zguduitor, rostite de Neil Armstrong în

clipile marcate de contactul său cu solul selenar au fost cuvintele cărora le-au revenit neasemuitul privilegiu de a spulbera spectrul unui risc de amploare și de a justifica nestăvilita noastră bucurie.

Mihai PELIN

E LUNA DE CÎND LUMEA

E luna de cînd lumea, mai tînără ca lumea sau mai aproape de destin ca ea? E luna, în culoarea ei de os fosforescent, o întrebare fluidă care circula prin ceruri, nouă lăsin-du-ne să îi privim umilul punct al semnului? E luna un mister atît de mare, și de aceea, ca dragostea, ca marea și ca griul, precede viața și o urmărește? E luna un pretext de evadare, un port îndepărtat spre care adolescenții noștri în dilemă și singuratici sfînt călătoresc? Tonul romantic mi se pare straniu și totuși potrivit acum cînd Luna începe să ne și primească pe coaja ei a cărei consistență, ieri n-am putut să ne-o închipuim. Va trebui să facem un efort de adaptare a metaforei? Sîntem în stare să ne-acoperim memoria pe locul unde s-a-nregistrat realitatea lunii? Imensă, dură, un tărîm al friicii, înfășurat în liniște și-n frig, tărîm al neclintitelor pustiiri și cu schelete de vulcani. Zeul, oricum, a dispărut. Obișnuința noastră milenară de-a-i cere uneori cîte ceva, o stare, sau măcar odihna ochilor noștri plini de praf, va suferi!

Cînd mă gîndesc că în copilărie, cînd mă culcam pe cîmp sub cerul liber, și mă dedam acelei nebunii care precede plînsul, de a-mi imagina difuz și temporal, ce poate fi acolo! Și nu-mi venea să cred decît ce văd, să mă-nspăimînt puțin de-asemănarea ei cu moartea al cărei corp a fost sorbit de mai înalt. Vedeam orbitele puțin întunecate și scobiturile dintr-un obraz distrus. Vedeam

și umbra unei foste guri. Vedeam preveni-toarea ei paloare și stelele parcă fugind de ea.

Și iarăși, poveștile prevăd realitatea? Eternul este zona în care ele reapar? De unde, dar, în fond naivul, Dănilă Prepeleac al lumii, zărea în lună pe un neam al său? Sau, etajarea unor corpuri mari putînd pînă la lună să te ducă. Sau... Minciuna lui Dănilă ne-a plăcut. Ea este de atîta timp „vis de precupare“ al unui număr impresionant de oameni. „Stiva“ de nave din care s-a compus racheta, acel turn babel nemaipomenit la care au muncit treisute cinci zeci de mii de oameni, deci etajarea, deci principiul ei, vizibilul efort de etajare a unor lucruri, a unor gînduri-rezultante, este povestea plină de dorința omului de a se ridica de pe pămînt, de a stăpîni prin cunoaștere realitatea cerului, planetele și stelele, aceste globule ale singelui de vid al universului, este ideea care a învins.

Cei care vin din lună ne-au și spus cuvinte de încredere. Pămîntul lor, li s-a părut nostalgic și îndepărtat. O oază fericită, un tărîm însuflețit, matern și concentrat. Un iris colorat albastru prin care putem vedea dacă sîntem văzuți.

Constanța BUZEA

CE FĂCURĂ!

„Ca un glob de aur luna strălucea,
lar pe valea verde oștile dormea“.

Pe pămînt sînt trei miliarde de oameni, pentru ca pe Lună, într-o noapte, trei înși, pelerini la sfîntul moment, să nu dîrdăie de singurătate. Ca să nu-i apuce dintr-odată spaima de atîta gol. Pe pămînt abureau trei miliarde de respirații și ei păreau că într-adevăr urcă în virful acestui con de suflete. Dacă un fir de păr s-ar fi clintit din capul lui Neil Armstrong, în momentul cînd pune piciorul, cum ai pune cea mai frumoasă floare, pe lună — un fir de păr să se fi clintit din capul lui și la baza conului s-ar fi stîrnit un ciclon care să ne dărîme pe toți, cu copaci și case în brațe, de-a valma. Atît de mare era sudura pămînt lună în clipa aceea. Și o picătură de singe să fi curs din degetul lui Aldrin, înșepat într-un fir de praf stelar, și toți ne-am fi golit de singe în univers. Un șurub iarăși, să se fi strîmbat la racheta lui Collins, în timp ce „marele uitat“ înscrisa dire de melc în jurul lunii, și cine ne-ar fi mai cules din univers? Dire de melc am zis? Un melc dintr-odată răzvrătit care și-a luat lumea în cap și se complăce în ultima viteză posibilă și dă tîrcoale unei case bizare și nu știe a ieși din ea cîndva sau abia acum se pregătește s-o stăpînească? Armstrong, Aldrin, Collins — lată trinitatea ajunsă la ceruri. Toți trei formînd un singur și sublim „amin“, după milenii de rugăciuni.

Cerul lunii, în care Dante îi așeza pe cei care nu-și țin făgăduiala, s-a unit cu cerul pămîntului. Și parcă ni s-a luat o piatră de pe inimă. Ori asta era piatra care ne apăsa pe inimă? Un tulburător mesaj urca prin eter: „Prin acțiunea voastră cerul a devenit o parte a universului omului. Și faptul că ne vorbiți din Marea Liniștii ne însuflețește să pregătim eforturile pentru a aduce pacea și liniștea pe Pămînt. Pentru un singur moment de neprețuit în întreaga istorie a omenirii toți locuitorii Pămîntului sînt cu adevărat unanimi în mîndria lor pentru ceea ce ați realizat și în ruga lor ca să vă reîntoarceți teferi pe Pămînt.“ Teferi pe pămînt! Eminescu rima și el, demult, „teferi“, cu „lucerferi“.

Prin veacuri haloul interesului pentru astrul nopții, a fost întretînut, ca o feștiță pîlpîitoare, mai întîi prin grija poezilor. Azi o comparație, mine o metaforă, poimîne un epitet. Copii teribili care credeau că fac artă pentru artă și nu știu cît sînt de științifici și cît sînt de politici. Poeții au sfîrșit curiozitatea femeilor, tot arătîndu-le luna, în lipsă de altceva mai îndepărtat. Iar cînd a venit rîndul savanților... Dacă ar mai fi în vigoare un vechi decret care condamnă practicarea astronomiei, toți ar trebui să fim acum arși pe rug. Cînd Galileo Galilei privea în 1610, pentru prima oară luna printr-un telescop, ea arăta ca o ceapă degerată. Priviți harta ei de atunci. Acum, de aproape, parcă e un creier de geniu pustiu. Vom reuși să ne virăm în cap măcar un grăunte din fosforul care arde de atîta timp degeaba? Să ni-l virăm în cap și să începem să iubim mai mult pămîntul. Evenimentul de azi e atît de uluitor, încît îi se înclătează gura de emoție. Metaforele cele mai îndrăznețe sînt depășite ca niște pure prostii, ca niște baliverne. Va trebui probabil o corecție la vorbe, pentru a le aduce pe orbită mai adevărate. A trăi cu capul în lună e o crudă și proaspătă și fiecei realitate. Deci se poate zbura spre ceruri și în modul cel mai simplu și mai firesc: în sus. Iar nu dîndu-ți cu pumnii în cap, pînă faci cu tine o gaură în pămînt, ieșind propulsat pe partea cealaltă. Și de cite ori omenirea nu a încercat astfel de avinturi greșite? Mi se pare fantastic de frumos un titlu al lui Sadoveanu, care îmi vine în minte de cite ori mă urch în avion: „Mergînd spre Hîrlău“. Mergînd spre Hîrlău, prin hău, poți să ajungi, dacă o ții drept, poți să ajungi pur și simplu în lună. Pentru că e în așa fel construită luna asta, încît ori de unde ai pleca, ea îți vine drept sprinceană.

Iar în acea memorabilă noapte pierdută, cînd luna era cotrăbătă pentru a se găsi — cine știe — măcar un strop de viață — din viața întinsă pe care aici o risipim și o nimicim uneori cu mina spartă a nababului, măcar un strop de apă, — ce se întimpla jos? Pe pămînt se întimpla, într-adevăr, un lucru nemaipomenit, la fel de nemaipomenit ca și atingerea Selenei: oștile dormea. „Iar în valea verde oștile dormea“. Bătrîne Bolintinene, te sărut.

Marin SORESCU

(continuare în pag. 7)

IN CINSTEA CONGRESULUI AL X-LEA AL P. C. R.

Incantație

Pămînt clădit pe marmură latină,
tîmpi clasici reînțorși din veșnicii
închipuind lumina din lumină
prin generații, drumuri de făclii.

Și două mii de ani de căutare
a unui suflet integral, rotund, —
al meu și-al tăii, semn de exclamare
cu care secolului să-i răspund.

Nimb roșu, aur galben, timp albastru
indeplinind destinul românesc

vegheat frumos de suveranul astru,
bărbat al țării mă învrednicesc.

De stirpe comunistă, cînti etate
a mea, prin anotimpuri decantînd
această sete de înfițate
în inimă, în veac și pe pămînt.

Precum Saturn porți aură semeață,
vin anii tăi din zodii de nadir,
menit să stai cu tine față-n față
mirific ca un fir de trandafir.

Exultă deci! e timpul apt lucrării,
e zona ta de timp reînșipat,
să porți pe umăr amforele țării
din spre fîntîni manolice, bărbat.

Lăsinăd împrăștiările să vină,
primește-le, firesc, fără trîlzi! —
Pămînt clădit pe marmură, latină,
tîmpi clasici reînțorși din veșnicii.

Al. ANDRÎTOIU

Atlantis

o monografie a adolescenței

Douăzeci iulie 1969

Carul de toc în Lună îl ridică
văselele iconelor de sticlă,
albastrul, albul, verdele
în lumea de pierdere.

Trei, zburătorii. Doi, peregrinii
pe chipul bombat al luminii.
Din amintire
păfire încep să prefere
pe cenușa îndurerată,
de topaz și agată.

Prin întunecime
și neștiime
din mine în mine,
trec ca pui mizeriei
peste oul perlei...

Din Egipt

Într-un sarcofag
de lapis-lazuli
doarme trunchiul drag,
priveghiat de ulii
al unui cocoon
pui de faraon.

Doarme-n albe pinze
de o țară plină;
nemișcat i-e pieptul
umerii și scaptrul,
mina-i nemișcată
cu inel de-agată.
Când muri, se pare
că privea o floare.
N-a fost crin din glastră
ci o floare proastă,
romanița simplă,
nu știe să mintă.

Ani trecură șapte
mii, de când cocoonul
cel cu dinți de lapte
își văduvi tronul.
S-au spart piramida,
lespedea și crița,
crița lui cu ulii
de lapis-lazuli,
leii de porfir,
oasele subțiri,
liniștea beteagă.
N-a rămas întreagă
decît floarea proastă,
floarea ce nu-și schimbă
miresma ei simplă,
nu știe să mintă
și care se plimbă
din limbă în limbă...

Atlantis

în țara Atlantis
primu-am s-ajung,
taina cetăților
voi dezlega-o.

Acolo regii
stau în racle de piatră
ca simburii
în mărul domnesc.

Lighioanele, pomii,
toate-s de cremene
și apa-i de cremene
și pinza paingului.

Caii de calcar
ierbi de gresie pac
și corăbii de cuarț
albastrul îl taie.

În țara Atlantis
cu cadrii de cretă
am să ajung
cu o floare în gură.

Lemnul, greierele,
verdele, ploaia,
în locul pietrelor,
am să le-așez.

Și satul bunicii
cu fîntina, cu prispele,
va fi la fel
cu țara Atlantis...

Grădina Hesperidelor

Mărul e cana de lut
în care au încăput
o stea și-un luceafăr,
o miere, un zahăr,
o pleoapă
de apă,
un fulg de zăpadă,
un fulg de livadă...
Mărul e cana ce se revărsă
pe buza de secete arsă
și e mina cu degetele
ce nu știe pregetele,
ce țoarce lina luminilor
și floarea crinilor,
a ta, maică mare-a grădinilor...

Carele au mere-n loc de roți
și sînt pline cu nepoti
iar o ciutură bătrînă
scoate apa din fîntină.
Puii de rîndunele
sînt mere cu puf pe piele,
mărul de sunătoare
cînd nu e lună e soare
și e os domnesc
mărul crelesc.
Vine pe perna mea să se culce
mărul dulce
din livada lui Neculce...

Nemo

Sub această undă zace
în bătrîna carapace
cercețind cu chipul supt
stelele de dedesupt,
zace Nemo, căpitanul,
Perla-n scoică și mărganul,
caracatite și alge

Dor de mirodenii

Matrozii își ascultă ghinărarul:
— „Vivat piperul și enibaharul,

EUGEN POPA — „LUNA PE VINT”

și fîină de cartage
trec prin barba dumisale,
trec cu gingașe ocale.
Mărgelusa și mărganul
il cumosc pe căpitanul,
coralul și coralina
(coralina Carolina)
nîșicul și nisipina,
alga și algoiul,
sepia și sepioiul,
rusalcul, rusalca,
melcul și mealcă.
Peștoaica și peștele,
trec prin toate poveștile
și cînd amintirea chem-o
să mi-l dăruie pe Nemo
mi se-așează blind, sub iampă,
hipocamp și hipocampă...

Stan și Bran

De ce în filmele cu Stan și Bran
cele mai dragi și cele mai năfînge,
cele mai vechi și mai de porțelan
copiii rid iar bunicuța plînge?

De ce cînd vine dintr-alt film, un nene
și dă în Bran al nostru-aș vrea să-i rup
ca pe-un ghidon, mustățile viclene
și-apoi pe Bran să-l mîngîi și să-l pup?

De ce cînd ploaia, casa o dogește
de ce cînd ploaia bate în burlan
și salcia bătrînă se smerește
îmi pare că-l aud plîngînd, pe Stan?

Povestea scrisă pe celuloid
o văd de-atunci pe fiecare zid.
Celuloid; șoricul diatan
al purcelușului de Bran,
amară scoarță de mesteacăn
ce-a fost odată stilp de leagăn...

„Acasă” al sentimentelor

A încerca o monografie a adolescenței, înseamnă a privi cu ochii literelor pasărea care zboară înapoi. Poate că ea nu mai există de mult, dar sensul ei înapoi e nobil și gratuit. Atît de gratuit încît se transformă în lucru. În obiect. Ceea ce autorul încearcă în această pagină, nu sînt poezii. Sînt obiecte. Sînt pene ale păsării care zboară îna-

poi. Uitaserăm că proprii noștri părinți sînt trupurile noastre din adolescență... Dar cum am putea uita că sufletul acestor trupuri, călător prin cărți trebuie să revină? Există un fel de „acasă” al sentimentelor. Aceste pene zburînd prin sufletul nostru sînt „acasă” adolescenței noastre. Iată-o. Iată-le!

vivat foaia de dafin și nușcoara,
vivat vanilia și scarfișoara!
Și strigă venerabilii bărbați
— „Vivat miroasele pentru cîrnați!”
Se leagă ale mării căpetenii
să afle un regal de mirodenii
în care pe vecie să rămîie,
felmăreșali peste tămîie.

Visează-n somn rasoale și pîștii
și ciorbe aburînd pe pirostree,
visează tufe grase de tarhoane
adulmecate, locom, din castroane.
Și cînd înțitul strigă: „Am ajuns!”
își simte botul cu vanilii uns
și brațu-ngrunat de pietre scumpe
dar... doborît de spaima reci Columb e:
nu-s Indiile-n țara lui ci ferigi
și sînt pădurile unei Americi
pe care n-a voit-o. În țărîni
dorul de mirodenii îl dărimă
și-un arbore de lacrimi i-e fîința.

Invingătoru-și plînge biruța...

Alcor, Aldebaran, Altair

Alcor,
Aldebaran,
Altair
stele cu cozi de vulpe, subțiri,
licărînd în atlasul bătrîn
ca merele rostogolite-n fin.

Podul părăsitului hambar
îl prefac în observator planetar,
printre șindrilele sparte
voi privi lumile de departe.

Alcor, steaua bunicii, clipînd diatan
și steaua bunicului, Aldebaran
și steaua nepotului, Altair
tremură ca frunzele de calomfir
în grădina cu pomii.
Stelele miros a fîină culcată-n
cropaie,

de duminica Tomii
cînd sărbătorile le aducea-n odaie
glasul bunicului, dinspre stele viind,
din însingurare
și glasul bunicii-lingurițe de-argint
clîchetînd în pahare...

Marea Sargasselor

Canonul oaselor,
drumul spre marea Sargasselor.

Canonire de zile
drumul spre apele cu anghile.

Țiglele bătrînei case
îmi păreau carapace de broaște
testoase

iar perdeaua ce se deșiră
penetru paserei-liră.

Cine în oase mi te semănase
mare de nesomn și sargasse?

M-am tocmit pare-se rob
la un borșos planiglob

și-am pornit să te caut
mare — gaură de flaut,

mare cu palmieri și liane
și domnițe bălăne

Am plutit orbește,
am mîncat trei butoaie de pește,

ultimul burduf cu apă l-am supt
pînă să simt dedesupt,

apa Sargasselor, cu miros de miez
de nuc
și-am asvîrlit ancora de tuci.

Vorbim înțelept, înțelegem
de-a-ndoasele:
oare ce sînt sargassele?

Cuteierai mările, cîte sînt
și n-am să știu nicîcînd,

mare de miere,
de vis, de tăcere,

frunză de cipreș, frunză de-acant,
lapte de cocos și de diamant.

Bătrînul cu chibrituri

Voiam să te salvez, Amundsen,
cădere pe coarna de ren,

deși nimeni nu te-a găsit
bătrînule sfînt și sîmțit,

voi am să-ți trimit o gamelă cu ceai
și-un ghiozdan cu mălai,

He, pierdutule,
mutule,

dar avioanele trimise la pol
e-au întors cu locul tău gol,

fără tine-au venit vapoarele,
urșii albi, soarele,

Mi te-nchipui rămas pe-un ghețar
cu numai un chibrit în buzunar,

te văd aprinzîndu-te cu dumaticul
sub cerul, întunecatul,

ca în basmul îngrozitor
îți văd minile care mor,

îți văd lacrima încă vie,
stîngînd ultimul băț din cutie,

printre morse și focuri
neputincioase să te evoc,

te văd, prin asfințitură,
tu ești bătrînul cu chibrituri,

gingaș desen:
Andersen — Amundsen...

Voroneț

Fluturii cu aripi de vâpseli
s-au lipit de tencuiele,
licuricii au intrat în zid
și n-au mai ieșit,
flori fără chip
s-au tras în nisip,
boabe de mărgăritar
s-au tras în var.

Ploaia cu săracă apă,
străvezie ca foaia de ceapă
a spălat piatra, lemnul,
desemnul
cum mamele-și spală-n copoie
pruncii, cu apă de ploaie
și zidul a crescut
neștiut,
curat

ca argintul strecurat,
subțiat de dangăt
și de frunza-n treacă.
Zidu-a crescut sub luna dospită
ca o piine cu aur, vâpsită
ca o piine scrisă cu grîu
și pietre de riu,
pline din fîină de astru
și aur albastru...

Iada — livada

Rugii de mure,
nufării apei
ajung, ușure,
în burta caprei.

Iarba subțire
a făgetului
păpădii, calomfire,
în burta iedului.

Mărul, cartoaia,
(cartoaia napului)
și garoafa
în burta țapului.

Iedul, iada,
țapul, iezii
și caora
în burta livezii...

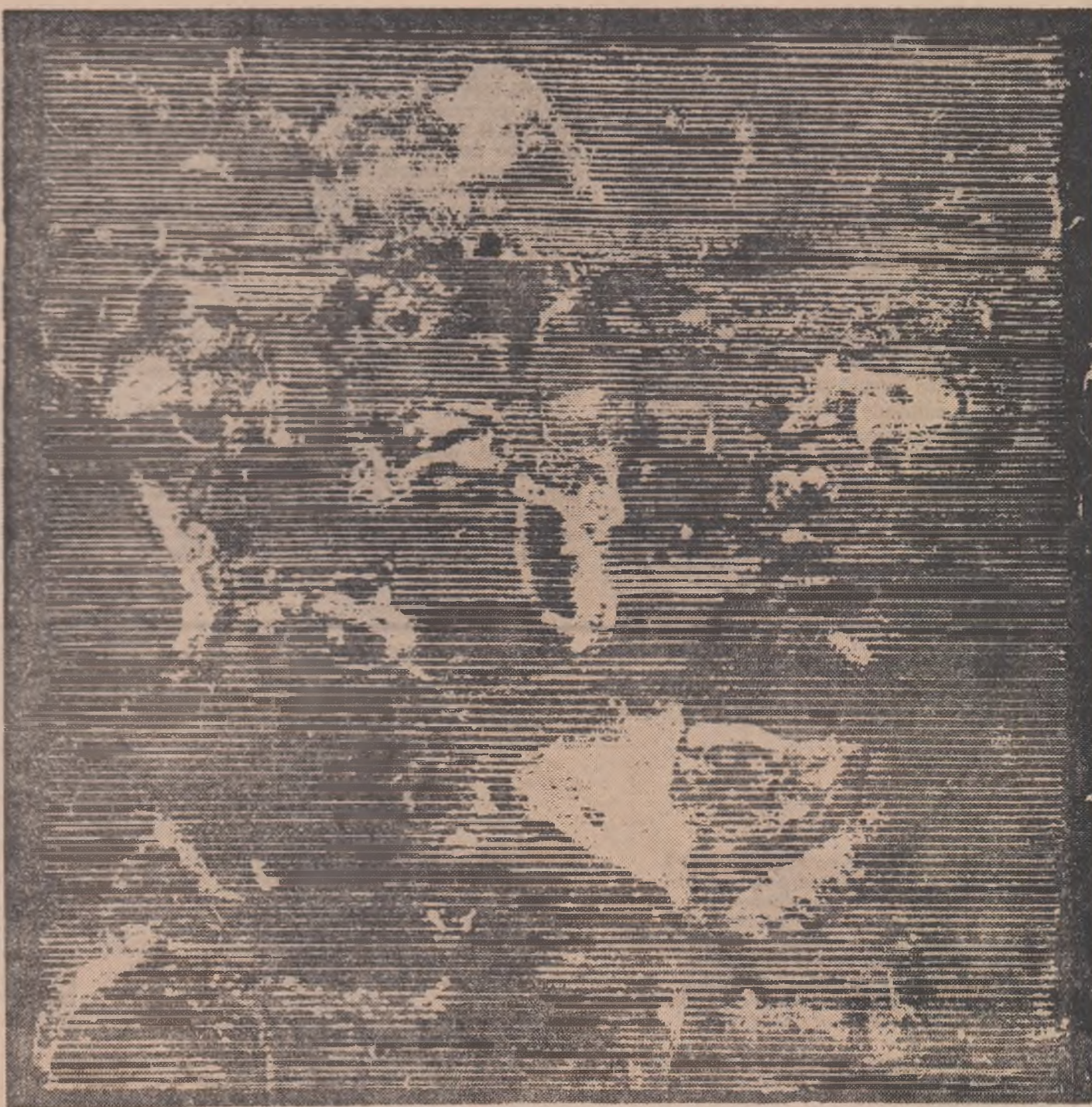
Călătoriile

Cartea călătoriilor
nicîcînd nu se-ncheie.
În somnul copiilor
e mereu o scînteie.

Ea aprinde-n poveste
țipsii cu jeric
și caiii pe creste
saltă, noptatic.

Buruiană-a cîmpilor,
brustur, patlagînă, —
cartea călătoriilor
n-are ultima pagină.

Ca un caiet se țoarce,
ca un vis se-ntrepuie,
nu știi cine-o-ntoarce
nu știi cine-o rupe...

EUGEN POPA — „GEOGRAFII COSMICE”

laudă patriei

TUDOR GEORGE

Mozaicul din Tomis

Splendoare prăbușită sub pulberi și moloz
Răsari când valul vremii cu mina-l dau
de-o parte :
Ascută-și firnăcopul pupila-n malul rin evi,
Cu ochi de melc dioptric scrufind prin ea,
departe...

Pios văd că-ngeunche blajinu-arheolog,
Grădinaște peste răsad curbat de spate,
Dezvăluind sub valul aceluia tern polog
Fermecătoare pașii de flori pietrificate :

Ingenunchiere-ntoarsă la constelatul lut,
Unde spășii meșteri, cu fruntea în țărână
Pletră mozaicul, ca pe-un covor bătuț,
Cu zmlăiute astre ce le-au trecut prin
mină.

Pentruca-nsemețită, cu fruntea printre sori,
Prin pașii să păsească vreo glorie romană,
Ingenunchiară trupuri de meșteri traditori,
Insămînțind pe lespezi tot ceru-n filigrană...

Pină-a pășit sandala augustului călcii
Pe-ntinderea acestor astrale mozaicuri,
S-a firnit genunchiul și cotul mai întii
Și fruntea își prelinsese îmbrondate picuri...

Cătușă de cătușe în vast chilim se-nod,
Robite-ndeolaltă, în sclipitoarea plasă
Ce-ți pare că-i o vișe cu-mploșoșatul rod
De perle, pești și alge, din fundul lumii
trasă...

Cuvine-se din straturi și-nțunecate zări,
Sub proaspețele raze ce pulbera o spală,
Să înălțăm trecutul în proaspăt adevăr,
Cu noi semnificații dind totul la iveală !...

... O scoică uriașă ți-apare vechiul port
Și ca-ntr-o veche scoică îți auzie-n ureche
Afunda fremătare, exodul, timpul mort,
Striatele amurguri depuse-n vremea veche...

Lin povirnite dale pe coama mării urc
Din portul vechi spre rangul divinelor terase,
Ca valurile mării, în fastuos amurg
Trenind înspre edenul grădinilor festoase...

Prelinsă, țaga mării se stinge-n țărnuț scit,
Iradia-n harbot de-năcuse curcubee,
Din astre, din sudoare, din lacrimi plămădit
Revarsă mozaicul cereasca lui maree...

Talazurile brațe cu daruri ni se-ntind
— Comaară regăsită și convenită nouă ! —
Policromii de lanțuri antice strălucind
Sub ochiul nostru liber ca-o strălucire nouă !

Dantelă scrisă-n piatră, conturș în
piatră șnur,
Ghirlande-nlănțuite din cioburi și nisipuri,
Ce suflet mai titanice ca marea dimprejur
V-a-nchipuit statornic, vișind în fel
și chipuri ?...

Cer voie doar c-un deget o fândără s-ating,
O pietricică, numai, ce-o dezvăli țărina
Din roitorul cosmos de astre care ning
Din fagurul mirific... voui s-o ating cu mina.

Vreau cu simțirea certă slăvind
prezentul viu,
Să pipăi o vertebră din ce-a lăsat trecutul,
C-o stringere de mină din veacul meu firziu
Spre meșterii aceia, simbolic, dind salutul...

Ah, volburi după volburi ca valul cum
se-alung
Impletituri de briie în sinuoase creșteri...
Par trestii înodate ce zările străpung...
Vreau să mă-nod la valul acelor trudnici
meșteri !

Din pragul erei noastre privirea mi-o revărs
— Maree tumultoasă ce-aruncă punți prin
spații...
Vom pironi cu astre întregul univers
Pentru exodu-atitor titane generații !

Pășii, noi generații, pe noul nostru drum,
Ce s-a-implinit din pulberi și colbuite oase,
Din avintatul cuget al frunților de-acum
Ce-au treptuit cu gîndul spre culmi mai
luminoase !

Pe treptuța cută a mărilor ce urc
Spre orizontul limpid cu-nfălduri albastre
— Străfulgerate lespezi
— cad astrele-n amurg,
Cum ne țesirăm festu-ndărătniciei noastre :

Voi veți călca pe stele și ceru-ntreg va fi
Un mozaic pe care pășește talpa goală,
Urmași ai umilției și-ai vechilor sclavi,
Pășii pe căi lactee, prin cosmos,
ca-ntr-o sală !

Iradiate cercuri pină la voi ajung
Pe vesnic neclintită-clătinătoare mare...
A trebit să treacă un cer atîț de lung
Pină să vi s-aștearnă tot cerul la picioare...

Vertebre de vertebre se-nșiră-n mozaic,
Cum se înocădă timpul în vesnicii vecine...
Aș vrea o pietricică, zgrăbunțul cel mai mic
Să fiu în armonia Comunei care vine !...

ION CRÎNGULEANU

De dragoste și de pămînt

Pe cimpuri și pe dealuri și pe muntii
Lucrăm viața
Din răspuneri
Cum facem lucruri și dragoste
Și tot ce trebuie.

Pocnește plină sămînța prin adîncuri !
Sus, bate steaua cu eternul
Și-ajunge pină-n somn, —
Ne trece către ziuă
Cum timpul bate stîncile
Hotărnicind tăcerile la sunet.

E-o săndăte în rotunțimea pînii —
De față ni se șterge
Ca o planetă-n foc.
De suflet ni se roade-nmărmurită
dragostea !
Noi respirăm cu lucrurile pe pămînt și,
zilnic,
Arăm timpul, lucrăm viața —

Celui ce nu pricepe omenia noastră
Ca o lămie veche i se strînge fața ;
Ca o lămie, ca un punct, ca o uitare
Se stinge și dispăre nevednic și sărac
Căci trebuie asemuită viața
Cu focurile planetare în atac !

...Pe cîmpurile largi, pe dealuri și pe munți
Lucrăm viața, tragem la rastul ei —
Cînstea roade întunericul
Cum sărutarea ajunge-n inimă.

GRIȘA GHERGHEI

Culorile

Culorile care ne spun pe nume
atîț de simplu ne adună preajma,
aproape e o creștere de iarbă,
aproape e o creștere de iarbă
pină la urmă cuprinzînd cuvîntul
de dragoste în înțelesul ei.
Acolo unde trec dintr-una-n alta
de mii de ani aceeași răsufare
refuză cu puteri sporite nuanța.
De mii de ani e roșu românesc
De mii de ani e galben românesc
De mii de ani, albastru românesc.
Culorile care ne spun pe nume
atîț de simplu ne adună preajma.

Frumusețe

Avem de cîntec vorbe
și pentru joc înfățișări
și sărbători cu nume mare
și strale cu iluminări.

Petrecem ca un neam bogat
cu leagăn vechi în codrii lui
și dar de schimb de lauda
pentru trimișii orișicu.

Și sîntem buni și nu anume
așa venim din începuturi,
singele nostru nu se rabdă
ascuns zadarnic între scuturi.

La noi, aici, e îndrăgîtit
spusa deschisă chiar de-i grea
cum urma către rădăcină
mereu e proaspătă sub ea.

Hotar

Pină unde-am venit să primim
Cu piine și sare
Am fost trimișii sufletului nostru,
De mult aici,
Dintr-un clar început
De vorbă și numărătoare.
Avem în dragul ospeției
Întii și-ntii
Să preaslăvim adîncul,
Soarele intim
Al acestui neam
Și rădăcina nașterii de nume
Întru pămînt și pămîntean.

IULIA VLAD

Într-o țară

fără margini...

Pe-un pămînt
cu ramuri verzi,
pe-o colină naltă
pin'la cer
cu brazi înalți
și
șoapte-adînci
cu frunze moi
și soare alb în nori
m-am născut — eu.

Cu razele,
cu cioburi de pămînt,
cu multă lumină
de sus
am crescut laolaltă. Iar brazii
am încercat să-i ajung
pină la cer ;
Să mă scald în stele,
să mă-nfășor în spice
și-n geana lor plecată...
Asta-i țara fără margini,
e Pămîntul,
sint — eu.

M. TARANGUL

Zbor

Cînd aripile moi ating aluni
acestei păsări să îi adunăm un crîng
din ramurile acestei luni
atunci cînd august verile îl string

la capătul unui arbore, în gînd
trecea ca vîntul firului de iarbă,
și numele partidului ea bînd
mai larg zbură, cu aripa mai largă.

Ca patria în August

Ca degetul roman la marginea de drum
cînd semn făcea legiunii-aceleia pe dungă
să intre în păduri atunci, așa acum
îmi ridicam în soare mina mea prelungă
pe ochiul șting o vară așezînd
să-mi fie dulce împrejur pe mare
cînd vasul meu în țara mea intrînd
un pavilion lucea cu mari bucăți de soare.

GHEORGHE ISTRATE

Caldă voroavă...

Șterge-mi cu răsufarea pleoapele :
Un cîntec curat voi roști —
Dimineața m-am trezit dintre vise
Cu țara în prag, luminîndu-mă :

— Omule ! Pesterile sufletului cad
În întuneric mare, nevăzîndu-mă ;
Lacrima-ngheață pe dedesubt
Arătînd semne de taină.

Eu trec și urc
Pe scări rugătoare și lungi
În simburii aspri ai lumii
Pe care și tu, sub pleoape, îi porți !

— Omule ! Fii întreg ca o lunte,
Ca un meridian de adevăr
Ocolînd și țînînd în orbitele sale
Polii de creștere ai pămîntului !

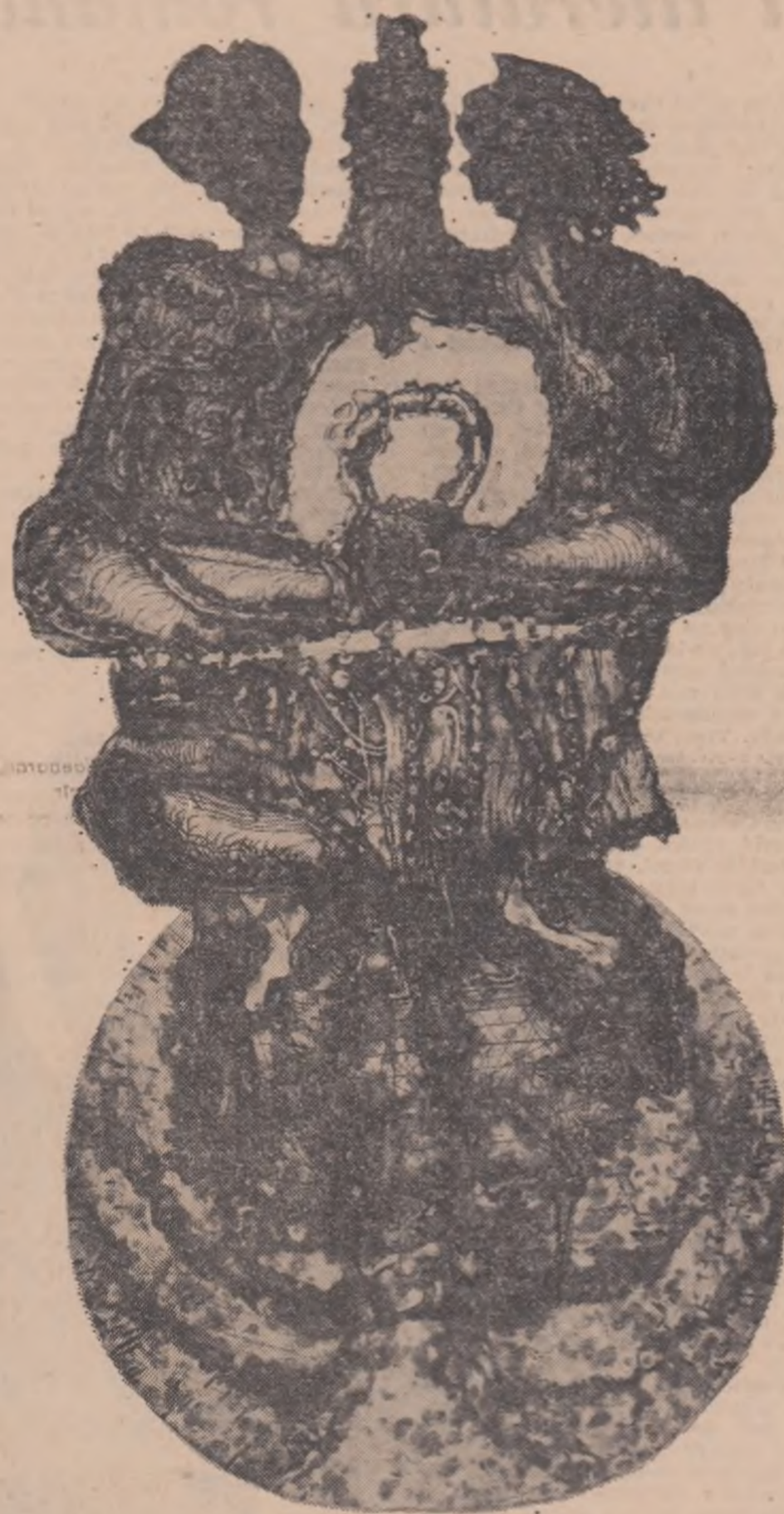
Tatăl meu, de nesuferința ta eu bolesc,
Și-nlăcrimat îți sărut — luminîndu-mă, —
mina,

Mina ta, niciodată, povară —
Mina ta,
Cu miros de pămînt și de țară !..

MARIUS ROBESCU

Odă

Într-un ocol de piatră pașnic
arome respirînd de solzi
vai, cine-ai spune că revii
din lunga încordare-a unui
ascuns și dulce somn
cu ochii prinși de vechi vederi
iar praful sur își lasă trompa

Gravură de GEORGE LEOLEA

Și nu uita ! Pe arenele vechi
Umbre în amurg se arată
Răsădînd amintiri și puînd
Lumină în candela stelelor...

— Caldă voroavă mi-apasă buza —
Am grăit eu, ridicîndu-mă
În scările pragului, arătînd
Cu sufletul priveliștea —

M-adaugă fie, singurul adevăr,
Rămas din rangul nopților dintii,
Tie Credință și Adevăr
Țară a singelui meu, auzîndu-te
Cum îmi pulsezi pe pleoapă un cîntec,
Pe care, neîndurător, sufletul îl spune
Lumii sale biruînd
Ostroave de ger...

O, iată, pe deget se-arată
Inelul de leagănă pe veci
Îvit în trupul meu, la ceasul nopții,
Pe cînd Țara, cu năframă măiastră,
Pleoapele mi le-a șters de tăceri...

Mina ta...

Tatăl meu mereu îmi spuneai :
— Brațele mă dor de atîta pămînt
Răbdat și nehrănit de mine !
Uite ! — suferința mea se face lloare
de

Îvită ca o lacrimă de singe...

— Omule ! tatăl meu, așezînd
Copii curati pe prisma Țării,
Lumina visează cu noi
La marile ei adevăruri !

Din dreptul meu eu gîndesc
Cum arde sub tălpile tale țărîna,

În fragezii plămîni de fii
și-n trup ca milul sfînt se-adună
miresmele de Nil și nervii
destinși în promenada țipă
de creșteri și de soare.
Pămîntul leagă umbre verzi,
sînt insulele plutitoare
sub ancore pázite noaptea
de steaguri lucii și suave
Și vocile ce nu se pot
uita nicicum, în nici-o parte !
Murmure de hotare albe
duse la cer, mă răscolesc.

VALERIU PANTAZI

Om

Gîndul acesta cuprinde în arc
Pămîntul și cerul, arde baltii
Fruntea de veghe cînd o încarc
Cu o atingere de infinit.

Aș vrea să-l știu, aș vrea să cînt
Cu fruntea pură
Un vag preludiv suie-n cuvînt
Și o-naltare înflorînd pe gură.

Sun Patrie în gînd : ascult,
Îmi aud gîndul crescînd rotîtor,
Vibrații lungi mă cheamă demult
Pină cînd pasul seamănă-a zbor.

Fruntea tresare în arc de crom
De o atingere îndepărtată ;
Și-acum vorbesc deslușit cu un om
Pe care-l văd în multimi deodată.

GEORGE CHIRILĂ

La cumpene

Și ei se vor lumina la cumpene
șoptînd cu buzele arse de așteptare :
Visează griul popor voinic
Și iarba noastră dă în spic
Iar mierla trîlură în ramul
Din care ne tragem patima și neamul
Tresare riul izbăvitor
Gîndindu-ne viața-n izvor
Din semînțe durere cu dor
Întru putere și întru știmă
Auziți cum prisaca își animă
Fagurii-n răsărire nemaștiută
Trece superb puilul de ciută
Văturînd dinspre firziu a nădejde
Apele-l leagănă muntele-l crește...

Iată ies fiii noștri la cumpene

Și te aud

Stea încolînd în piatră
surid nepătrunsului blind
și te aud și te aștept
din patru arșite crescînd
și te iubesc și nu mai știu
ostrov de doruri mari tăceri
bat ierburile orgă în orgie
dinspre nevăzui și nicăieri

La patimi pravile
se va fi-nchis în sine marea
tu mă învii la zi cum numai
pe noi ne-nvie-mbrățișarea...

ION TUDOR

Preludii pămîntești

Țăiem pămîntul în felii
precum un pepene,
aruncînd sămînță
să crească alta !
Din una răsare mai multe,
dar toate-s la fel,
și le iubim pe toate !
Sînt semănate de noi,
crescute sub ochii noștri,
iar noi le sîntem stăpîni !

Sfîrșit

În urma mea lăsa-voi
pruncii crescuți
cu lapte de pasăre,
iar de gîtul lor voi prinde
salbe de aur
scos din adîncul pămîntului,
să strălucască în soare !
Iar ei își vor aduce aminte
de mine și de pămînt,
și nu mă vor uita
niciodată !

VASILE ANDRONACHE

Același izvor

E-o crăpătură pe unde vine lumina
Dintr-o lucrare interioară
Din fagurii aerieni de lingă inimă
Și-mi ține trupul drept întru-slava
Culorilor și păsărilor.

Trăiesc în limpezimea pămîntului
Argint viu neamestecat cu umbra
Și soarele mă păzește în ierburii
Și-mi crește-n trup gust de lumină
Și toate se petrec lingă-aceleși izvor
omenesc.

Cîntă inimă

Cîntă inimă ca un animal finăr
Cîntă pină sub timpiele care
Se invitesc înțelepte
Pe creierul floare.

Aeriană viața ta
Palpită ca frunza.
Trece-ntr-o parte de ființă
Flamă subțire pe-o muchie de liță
Soarele meu răsărînd
S-a văzut și arătat
Print-un ochi neînaptat.

Vîrf de izvor

Pașare albă codalbă
Zboară-n jurul vieții mele,
Neînclinată, în lumină
Dă roată florii de aer
Ce-mi dilată nările
Păzește-mi capul
Fruct preo subțire de os
În care acel vîrf de izvor, creierul
Din totă în fiu ninge mai pur
Metafora vieții.

GH. RĂDULESCU

Rădăcini

Oasele părinților
cresc rădăcinile pădurilor. Rădăcinile
pădurilor
picură vin de suflete. Vinul înmoaie piinea
și se face cer.
Cerul curge prin inima pomilor cu droaoste.
Dragostea se iocă în țărîna cu frunzele.
Frunzele încălzesc oasele cu singele lor.
Singele pădurilor crește rădăcinile copilor
noștri.

O nouă tălmăcire
din opera lui

MATEIU CARAGIALE

— de vorbă cu Vukosa Karanovic —

Interlocutorea noastră, Vukosa Karanovic, secretară a unei publicații științifice a Academiei de științe și arte a Serbiei, apreciată cercetătoare a relațiilor româno-sirbo-croate (menționăm printre altele studiile despre Vuk Karadžić și romani și Din corespondența inedită a lui A. Șaguna către Vuk Karadžić) este, în același timp, o prețioasă a literaturii române clasice și moderne și o excelentă traducătoare. A urmat cursurile la Universitatea din Cernăuți, fiind studenta regretatului profesor Sbera.

Din informațiile noastre, Vukosa Karanovic a tradus în sirbo-croată: „Creanga de aur” (Zlatna grana) de Mihail Sadoveanu, carte apărută în 1966 la editura Nolit din Belgrad; din proza lui I. L. Caragiale, Liviu Rebreanu, Cezar Petrescu ș.a. De curind, domnia-sa a predat editurii Nolit traducerea romanului „Craii de Curtea-Veche” de Mateiu Caragiale.

Intrebare: Ce v-a determinat să alegeți din literatura română interbelică, opera lui Mateiu Caragiale, pentru a o transpune în limba sirbo-croată?

Răspuns: La propunerea lui Vasko Popa, poetul nostru cunoscut, consilier la editura Nolit din Belgrad, am pornit la realizarea acestei traduceri. Opera lui Mateiu Caragiale nu mi era necunoscută, însă până acum preocupările mele se îndreptau spre operele lui I. L. Caragiale, Ion Creangă, Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu sau am tradus din poezii români mai noi, dintre care l-aș aminti, pentru versurile sale cu modernă încălțătură imagistică, pe Ștefan Augustin Iordănescu.

Intrebare: La traducerea operelor lui Mateiu Caragiale, ați întâmpinat dificultăți?

Răspuns: Mai întâi, am vrut să mă documentez în legătură cu autorul, cu viața și cu arta sa. Pentru aceasta, am consultat o bogată bibliografie de specialitate.

Intrebare: Vreți să ne citați câteva din aceste lucrări care, v-au ajutat la înțelegerea operelor lui Mateiu Caragiale?

Răspuns: „Istoria literaturii române de la origini până azi” de George Călinescu, „Arta prozatorilor români” de Tudor Vianu. Citez mai apoi studiul introductiv la opera lui Mateiu Caragiale, semnat de Perpessicius; amintind că de un real folos mi-a fost articolul lui Șerban Cioculescu din România literară (nr. 11/1968). Articolul citat se referea la traducerea în limba germană a aceluiași operă, al cărui titlu „Die Könige des Alten Hofes”, sint și eu „de păreră” „distinsului” critic literar român, că nu corespunde originalului.

Intrebare: Și ce titlu ați dat dumneavoastră operelor lui Mateiu Caragiale în limba sirbo-croată?

Răspuns: Titlul trebuie să exprime adecvat, și în limba noastră, sensul pe care l-a dat autorul și care s-a gândit la acei „Craii” — seigneurs — de fapt, în „Istoria literaturii române de la origini până în prezent” de George Călinescu există titlul dat de autor în franțuzește: „Le crépuscule des seigneurs” — prin care a sugerat pregnant asfințitul unei epoci, și bineînțeles dispariția unor asemenea eroi. Cele mai multe dificultăți le-am întâmpinat în transpunerea în sirbo-croată a unor expresii specifice, de argou, și m-am străduit, pe cât mi-a fost cu putință, să le găsesc un echivalent în limba noastră.

Intrebare: Vreți să ne dați câteva exemple?

Răspuns: Desigur. De exemplu expresia foarte plastică în limba română „solzoșia ta” am tradus-o, găsiindu-i ca echivalent în sirbo-croată „vaše prevashodstvo”. Într-un loc, autorul spune despre Pirgu că atunci când nu venea la întâlnirile „crailor” — „avea de moșt vreo poliță cu maimuță” sau „se însoarea la dardăr cu Mehtupciu”. Eu am tradus astfel: „trebalu je da isplati polisu nekoj lakoj zeni ili”, și a doua expresie: „sa zapetljao na barbutu sa Mehtupcijom. Mehtupciu e un nume propriu, totuși am vrut să dau în subsolul paginii o explicație cu privire la acest nume. Pentru aceasta, am fost nevoită să consult și alte lucrări, de pildă lucrarea lui Al. Graur despre „Numele proprii”, unde am aflat că „mehtupciu” însemna scriitor sau secretar. O altă expresie care mi-a produs nedumeriri a fost „nemoțită la hodografi”, pe care am tradus-o cu „frajla kod starkeja”. Pe lângă aceste expresii, textul lui Mateiu Caragiale este plin de cuvinte bizare: grecești, turcești etc., dintre care unele sînt fără îndoială, dificil de tălmăcit.

Intrebare: Cum credeți că va fi primit romanul lui Mateiu Caragiale de către publicul cititor din Jugoslavia?

Răspuns: Păreră mea este că va fi bine primit. Ca un lector devotat al lui Mateiu Caragiale, cred că și alți cititori de la noi vor fi impresionați atunci când vor citi această operă valoroasă. Dar e mai bine să așteptăm cuvintele criticii fiindcă, într-un fel, și eu sînt interesată să aflu opiniile criticilor literari despre această traducere.

Intrebare: Aș îndrăzni să vă întreb, credeți că ați respectat cu fidelitate titlul dat de autorul român?

Răspuns: Cred că da. De fapt titlul care trebuie să rămână (am dat până acum trei variante) este cel dat de autorul însuși în franceză, a cărui traducere în sirbo-croată, ar suna: „Sumrak Kolenovića”. În realitate acesta este titlul ultimului capitol al romanului, care comunică mesajul întregii cărți. În traducerea sirbo-croată, am dat și un subtitlu: „Starodvorske Lole”, care reprezintă sensul titlului dat de autor în limba română.

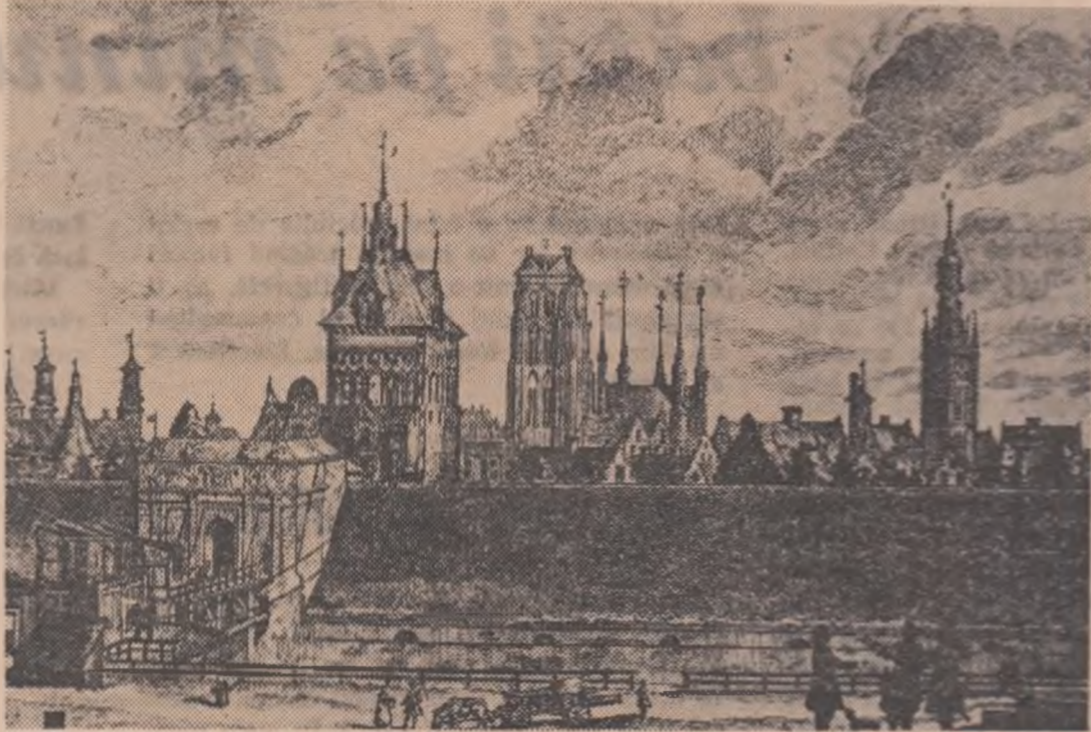
Belgrad — aprilie 1969.

Interviu luat de OCTAV PAUN

Festival literar în cinstea Congresului

Miercuri, 23 iulie, la Teatrul de Stat din Galați a avut loc un Festival literar organizat de Uniunea Scriitorilor sub auspiciile Frontului Unității Socialiste în întipărirea celui de al X-lea Congres al P.C.R.

Au participat scriitorii: Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Traian Iancu și Adrian Păunescu, precum și scriitorii gălățeni Valeriu Gorunescu, Ion Chiriac, Sterian Vicol, Silvia Cerbu, Petru Manolache, Nicolae Gr. Mărășanu. Joi, 24 iulie a.e., aceiași scriitori s-au întâlnit cu cititorii din comuna Costache Negri.

MATEUSZ DEISCH (1718—1789) — „GDANSK”

25 DE ANI DE LA ELIBERAREA POLONIEI

Wiesława Szymborska este apreciată în unanimitate de criticii polonezi drept una din cele mai talentate poete din generația post-belică. Autoarea poeziilor a debutat în anul 1952 cu volumul de versuri De ce trăiesc. În anii următori scoate volumele: Intrebările pe care mi le pun (1954), Chemare adresată Yetei (1957), Sarea (1962), O sără de bucurii (1967). În anul 1964 a apărut culegerea Versuri alese.

Pentru întreaga sa creație lirică în anul 1963 a obținut premiul Ministerului Culturii și Artei din R. P. Polonă.

WIESLAWA SZYMBORSKA

Bucuria scrierii

Încotro alergă căprioara această de literă
prin pădurea de semne?
Să bea apă scosă dintr-o degete
în care botul ei mic se oglindește ca-ntr-un
indigou?

De ce ridică capul? Aude ceva?
Înșepănită pe cele patru picioare
împrumutate din realitate
Ea sub degetele mele ciulește urechile —
liniștită.

Foșnește și-acest cuvint pe hirtie
și dezlanțuie
cu puterea lui — crăcile „pădurii”

Pe coala albă se string să sară
literele, care pot fi aranjate prost,
frazele condamnate,
de care nu poți scăpa.

E-ntr-o picătură de cerneală rezervă
berechet
pentru viitorii cu ochii ațintiți
gata să coboare pe tocul aplecat în jos,
să înconjoare căprioara, și-n fîntă să o
pună.

Uite că literele nu dau viață
Ochirea poate dura cât le place,
iar gloanțele oprite din zbor
le poți diviza în fragmente vesnice
dacă ordon, nimic nu se infimă, niciodată.
Fără să vreau eu, nu cade nici o frunză
nici o picătură nu se sparge sub copită.
Există oare lumea
în care soarta să fie liberă?

Timpul legat de lanțuri și de semne
Să fie la comanda mea?
Bucuria scrierii
Posibilitatea viabilității
Răzbumarea minii muritoare.

O sută de bucurii (1967)

Lagărul de infomețai din Jaslo

Scrie asta. Scrie. Cu cerneală obișnuită,
pe hirtie obișnuită: nu li s-a dat de
mîncare,

Taji cu murit de foame. Taji. Citiți?
E mare lumea. Cîta iarbă
Se cuvenea fiicăruia? Scrie: nu știu,
Istoria ratujește scheletele la zero.
O mie unu — înseamnă tot o mie.
Acel unu, e ca și cînd n-ar fi existat:
plod neterminat, leagăn pustiu,
abecedar deschis în fața nimănui,
zările care rid strigă și cresc,
sările pustii care se lasă-n grădini.

Sîntem pe această luncă în care a devenit
cadavru.

Și ea tace ca un marlot cumpărat.
În soare. Verde. Acolo lîngă pădurea
de rumețat copaci, de băut de sub coajă,
porția zilnică de peisaje,
pină nu orbești. În aer păsări
ce-și lasă umbre pe fața
cu aripile lor comestibile. S-au deschis
maxilarele

și dinții scrișnesc.
Noaptea pe cer se cerea a luminat
tîind piinea visată.
S-au coborît miinile de pe icoanele-negrite,

Gorganul

Movila în care trăiesc
și-au făcut-o demult din
întîmplări oameni lucruri
plecări și întoarceri
spațiu timp
uni cafea ziare
albume verzi pluşate
bromură de flori
ris cizelat

S-au strîns acum aproape taji
o frunză coaltă pe masă
ei presară deasupra cenușă
Scurmă în gorgan mama

cu pahare goale între degete.
Pe grătorele de simă ghimpată
se clatină un om.
Cu pămînt lipicios în gură cîntă. Un psalm
îndăltător,
că războiul lovește direct în inimă.
Scrie, ce liniște ne înconjoară.
Așa.

Sarea (1962)

Vietnam

Femeie, cum te cheamă? — Nu știu.
Cînd te-ai născut, de unde ești? — Nu știu.
De ce-ai săpat bordei în pămînt? — Nu
știu.

De cînd te-ascunzi aici? — Nu știu.
De ce m-ai mușcat de degetul mic? — Nu
știu.

Știi că nu-ți făceam nici un rău? — Nu
știu.

De partea cui stai? — Nu știu.
Acum e război, trebuie s-alegi? — Nu
știu.

Mai există satul tău? — Nu știu
Acesta sînt copiii tăi? — Da

O sută de bucurii (1967)

În românește de NICOLAE ARMEȘ

Portret

De vreme ce zeii îți cheamă la ei
aleșii de tineri,
cum poți să-ți închipui și restul de viață
al celor

pe care doar vîrsta-i trage-n abis?

Nu, eu de aici nu mă mișc.
Chiar dacă-ntr-un singur picior voi rămîne
doar tînar,

cu antene subțiri ca țipătul șoarecilor
mă voi prinde în aer.
În această poziție m-oi naște din nou
Ală artă nu știu.

Dar firește mereu voi rămîne tot eu;
ia, acolo, niște mînuși de fahcir,
la rever cotilionul întîieii mascarde,
fașelul unui manifest adolescent,
fața din visul căsătoresei despre crupier,
ochii, pe care îmi plăcea să-i pictez scări

și să-i arunc asemeni boabelor
de mazare din păstăia plesnită,
fiindcă la această imagine
trezăreau coapsele neînșufleite
ale braoștei publice.

Mirați-vă și voi.
Căscăți gura ca la o sută de butoaie cu
Diogene

(pe acesta îl bat în idei)
Cîntați-mi
veșnicul început.
Ce în eu în degete
sînt păianjeni pe care îi înmoi în tuș
și îi arunc pe pinză.
Și, iotă, din nou sînt pe lume.
Artistului îi înflorăște
pe pîntece un nou buric.

TADEUSZ ROZEWICZ

dintr-un mînușnic de raze
scoate un chip tînar
cu gura mare
mîrosind a tutun

e el
cel după care
nu ostenește fugind
prin fața casei
cel care n-a așpit în lăptuci
cel care miine nu vine
Mama îngropată de vie
în aer la masă
își urnește încet
degetele.

În românește de MARCEL MIHALAȘ

E. S.: Mi-ai trimis o pieșă
de teatru: „Impostorii
sentimentali”, și-am spus
păreră despre ea și te-am
rugat să-mi trimiți alceva.
Ai înțeles că trebuie să-mi
trimiți proză. Mersi. Am
primit „Fringhia morții”
(neunsă cu sînpun), „Banul
orbului”, și „Crima din bărbat”.
În „Fringhia morții”
iei partea femeilor care-și
blestemă bărbajii că intrize
nemotivat în oraș sau
în sat — care cum s-a aran-
jat cu locuința și cu bule-
tinul. Mi-a plăcut foarte
mult prima frază din
„Fringhia morții”: „Toți
oamenii sînt niște crimi-
nali (de drept comun, aș
spune eu) cînd uită să se
întoarcă acasă”. Așa este.
Și mai inserez, pentru plă-
cere sufletului meu, următoarele
îndrind din „Crima din
bărbat” (de unde ai
scos titlul ăsta?): „Femeia
era albă pentru că mînea
și coapsele îi erau reci
pentru că bătea un vînt im-
placabil din Vale... Un
blestem, un burghiu în
creștetul ideii cele mai de
sus nu-l îdă să ridă în
voia lui albă sau neagră”.

Povestea e bearcă și cu pi-
căfele și aduce a Rică Ven-
turiano.

V. Andreescu: Imi spui:
„Vă rog sincer să-mi iertați
greșeala existentă în „Zi-
dul” (mie foame!). Nu mi-o
pot explica decît punînd-o
pe seama unei grave interioare”.
Nu cred în graba-
zi interioară (ce-o mai
fi și asta?), fiindcă din nou
iei în pumnii gramatică,
spunînd: „Sper să nu mai
fi-ți pus în situația” etc.
Pune-mă-n situație cît vrei

și cum vrei, accept cu dra-
gă inimă, dar pune și dum-
neata mina pe carte. „Re-
fuzajii” — o bucată de
de plată ca și „Zidul”.

P. NICOLESCU: Vrei să
intri în Universalitate și sus-
ții că-ți vorbește despre
asta simțul biologic. Îți
vrez noroc, dar treci înții
pe la o librărie.

EM. DELACUCA: „Casa
sfîmă a Literaturii” (noi îi
spunem: La doamna Cans-
drea) ocolește, pătrunsă
fiind de simțul ridicolului,
fraze de felul acestora:
„Fața ei încadrată într-un
zîmbet feciorelnic și sco-
tea și mai mult în relief
trăsăturile angelice. Păul
castaniu îi cădea din bel-
șug pe umerii de marmură,
dîndu-i un farmec poetic.
Glasul ei atîngea o muzica-
litate neobișnuită”. Cred,
cum susții, că întimplarea
e adevărată. Dar faptul
acesta mă lasă complet rece
și nepăsător. Așa sînt eu.

N. TIZU: „Cînd se coc
cireslele” și bate-n geana
lumii vara și eu merg pe
malul unei ape, la țară, dar
n-am auzit niciodată un
flăcău din C.A.P. adreș-
tă-se unei stînci așa:
„Pîmbă-te, frumoasă ca-
teland, pîmbă-te și te-oi
prinde eu!” Spui, citînd
din „Sfaturi pentru pesca-
rul amator” că „pescuitul
este un minunat sport
unde, învinge numai acela
care are mai multă voință,
mai multă răbdare”. Nu-i
adevărat, cele mai multe
cazuri sînt alea de-a-ndoa-
selea. N-ai auzit că sînt
somni care înghit copii?

N.E.V.: „Munții și Ea.”
Da, munții n-au nici un
haz dacă nu întîlnești în ei
o fată. Vorba dumitale:
„Non sens în aparență,
dar totuși realitate”. Numai
cînd din lucrare nu răs-
năci munții, nici fata. Stau
în dedesubtul rîndurilor,
Ești o fire ascunsă?

MIHAELA BRATU:
Vom publica una din schițe.
Neconcludent:
Valeriu Birgău, B. Dună-
reanu, I. Sireteanu, Săm-
irca Liviu, Ispasu I. Marg-
reta Turcușel, Arghir Vra-
bie, Doru Doru, Alcibiade,
Tintin Toader, I. Manole,
Smirăneș Florea, Mara Si-
mina, Sebiu, Jora, Fluture
Veronica, Mihai Lazăr, M.
Radici, B. Jacob, Carmen
Focea, Pavel Perez, Miriam
Steiu, V. V. Emilia, Gri-
coveanu Gheorghe, Florea
Topolog, Monica Suciu, Ion
Cazan.

Fănuș NEAGU

și cum vrei, accept cu dra-
gă inimă, dar pune și dum-
neata mina pe carte. „Re-
fuzajii” — o bucată de
de plată ca și „Zidul”.

P. NICOLESCU: Vrei să
intri în Universalitate și sus-
ții că-ți vorbește despre
asta simțul biologic. Îți
vrez noroc, dar treci înții
pe la o librărie.

EM. DELACUCA: „Casa
sfîmă a Literaturii” (noi îi
spunem: La doamna Cans-
drea) ocolește, pătrunsă
fiind de simțul ridicolului,
fraze de felul acestora:
„Fața ei încadrată într-un
zîmbet feciorelnic și sco-
tea și mai mult în relief
trăsăturile angelice. Păul
castaniu îi cădea din bel-
șug pe umerii de marmură,
dîndu-i un farmec poetic.
Glasul ei atîngea o muzica-
litate neobișnuită”. Cred,
cum susții, că întimplarea
e adevărată. Dar faptul
acesta mă lasă complet rece
și nepăsător. Așa sînt eu.

N. TIZU: „Cînd se coc
cireslele” și bate-n geana
lumii vara și eu merg pe
malul unei ape, la țară, dar
n-am auzit niciodată un
flăcău din C.A.P. adreș-
tă-se unei stînci așa:
„Pîmbă-te, frumoasă ca-
teland, pîmbă-te și te-oi
prinde eu!” Spui, citînd
din „Sfaturi pentru pesca-
rul amator” că „pescuitul
este un minunat sport
unde, învinge numai acela
care are mai multă voință,
mai multă răbdare”. Nu-i
adevărat, cele mai multe
cazuri sînt alea de-a-ndoa-
selea. N-ai auzit că sînt
somni care înghit copii?

N.E.V.: „Munții și Ea.”
Da, munții n-au nici un
haz dacă nu întîlnești în ei
o fată. Vorba dumitale:
„Non sens în aparență,
dar totuși realitate”. Numai
cînd din lucrare nu răs-
năci munții, nici fata. Stau
în dedesubtul rîndurilor,
Ești o fire ascunsă?

MIHAELA BRATU:
Vom publica una din schițe.
Neconcludent:
Valeriu Birgău, B. Dună-
reanu, I. Sireteanu, Săm-
irca Liviu, Ispasu I. Marg-
reta Turcușel, Arghir Vra-
bie, Doru Doru, Alcibiade,
Tintin Toader, I. Manole,
Smirăneș Florea, Mara Si-
mina, Sebiu, Jora, Fluture
Veronica, Mihai Lazăr, M.
Radici, B. Jacob, Carmen
Focea, Pavel Perez, Miriam
Steiu, V. V. Emilia, Gri-
coveanu Gheorghe, Florea
Topolog, Monica Suciu, Ion
Cazan.

Fănuș NEAGU

MIHAELA BRATU:
Vom publica una din schițe.
Neconcludent:
Valeriu Birgău, B. Dună-
reanu, I. Sireteanu, Săm-
irca Liviu, Ispasu I. Marg-
reta Turcușel, Arghir Vra-
bie, Doru Doru, Alcibiade,
Tintin Toader, I. Manole,
Smirăneș Florea, Mara Si-
mina, Sebiu, Jora, Fluture
Veronica, Mihai Lazăr, M.
Radici, B. Jacob, Carmen
Focea, Pavel Perez, Miriam
Steiu, V. V. Emilia, Gri-
coveanu Gheorghe, Florea
Topolog, Monica Suciu, Ion
Cazan.

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

Fănuș NEAGU

pași pe lună

(Urmare din pag. 3)

CREDINȚĂ

Cînd cei doi A — prioritate nu numai al-
fabetică! — au coborît pe Lună din carlinga
lor, o lume întreagă s-a întrebat ce mai
avea să urmeze după Marea Liniștii. Iar ei
s-au înnapoiat pe Pămînt în Oceanul Pacific.

Simbolică potrivire pentru a fi siguri, azi,
și a ne convinge, mine, de bunăvoința ac-
țiunii lor.

Altfel ne-ar rămîne numai să credem în
ceea ce spunea, ironic poate, Aristotel, că:
„multe absurdități rezultă atît din existența,
cît și din neexistența infiniului”.

Romulus RUSAN

LUNA ȘI EMOȚIA

1) Decolarea navei: O frică îngrozitoare
m-a cuprins. Și dacă va exploda la sol, dacă,
dacă? Sigur, necrologuri și telegrame de con-
doleanțe pe pagina 1. Ca și cum citeva cu-
vinte ordonate conform gramaticii Academiei
ar putea să ilustreze o durere pe care și-au
înșușit-o 3 miliarde de indivizi (sînt convins
că populațiile tribale vor aprinde marile focuri
și vor dansa, creștindu-și pulpele și fața cu
scoici și cu pietre, un balet deznădăjduit, cu
pîruțele de țitrez învîrtindu-se pe capacul
unui sicriu). Numărătoare inversă. 5, 4, 3, 2, 1.
0! 0! 0! Nici odată cifra zero n-a avut o
asemenea valoare afectivă ca în această Sim-
bătă de grație a anului 1969. Cifra zero,
acest monstru inodor, incolor și insipid, căpă-
tînd calitatea cere, din punctul de vedere al
scriitorului, îl deosebește pe om de animal:
sensibilitatea. Și Apollo-11 a decolat.

2) Desprinderea modului: Frica mi-a mai
scăzut. Ce se mai menține din spațim, se
datorează, bănuiesc, ochiului. Obişnuși să
avem încredere în retină, tremurăm cînd
imaginea este substituită de sunet. Cosmonauții
n-au timp să televizeze și comunicările sînt
exclusiv fonice. Încep să înțeleg mai adînc,
dimensiunea tragică a orbilor. Ce-mi pasă că
și Homer a fost orb! Se anunță desprinderea
„Vulturului” de „Columbia”. În loc să mi se
atenueze, teama crește.

3) Așezințarea: Armstrong și Aldrin des-
chid chepengul. Aldrin zicea: „Asta e”.
Vasăzică asta e. Mă bucură amnezia lui Arm-
strong: uită că primul său gest pe solul lun-
nar, ar fi trebuit să fie culegerea mostrei de
rocă. Mașinile n-ar fi avut o asemenea criză
de amnezie... Mai mult, Armstrong „refuză”
să asculte indicațiile-ordine ale Houstonului.
Este primul gest „liber” al unui cosmonaut,
reacție de om autentic pînă-n măduva os-
sului. Într-un timp, Aldrin, coborît și el din
neveninosul pîianjen, joacă-sărînd printre
cratere — un șotron care, desigur, îl încîntă pe
Dalai-Lama, prin gimnastica ce confirmă po-
sibilitățile levitației. Conversația cu Nixon-
fascinantă. Orice tratat de galanterie a evu-
lui mediu ar include-o ca prefață; revin insis-
tent cuvintele: „cîinste, onoare”. Ce șansa
pentru reporterii televiziunilor din pe Ma-
pamond să devină heralzi!

4) Cuplarea modului de navă: Totul e
O.K. Cei trei sacerdoți ai umanității (și nu-l
omitem pe paternul Collins) se vor întoarce,
da, se vor întoarce. Să-i primim cu genuchial
în fărîncă, și în timp ce el vor sui în barca
pătrunțică — ajutați de oamenii-broască —
noi să ne aplecăm frunțile orgolioase.

C. B.

Vintilă IVĂNCEANU

« asta este ! »

O sută cincizeci și șase de bătăi pe minut

Inima

Putini cred că au fost aceia care nu au stat lipiți în noaptea de neuitat, de ecranele televizoarelor. Fără s-ar fi tipărit în mine literele stranii ale unui nou alfabet.

Vocea doctorului Bacalu, calmă și precisă, totuși abia ascunzându-și emoția, ne traducea tuturor stările și graficele de la Houston: momentul alunizării a fost un moment de fantastică tensiune. Se spunea: modulul e la 300 de picioare, acum e la 500 de picioare, iarși se află la 15 picioare, din nou e la 700 de picioare. În fine a alunizat. Vocea lui Aldrin: asta este! E primul cuvânt al omului pe Lună. La câteva minute doctorul Bacalu ne traducea o nouă știre de la Houston: în timpul alunizării pulsul lui Armstrong s-a ridicat la 156 de bătăi pe minut (probabil că și cel al lui Aldrin). Acum pulsul celor doi cosmonauți a revenit la normal: 90 de bătăi pe minut.

Mărturisesc că, și pulsul nostru în momentul alunizării s-a ridicat la 156 de bătăi pe minut iar după alunizare a revenit la normal adică la 90 de bătăi pe minut.

Sint convins că pulsul milioaneilor și milioanele de oameni care au urmărit alunizarea, în momentul alunizării, atinsese 156 de bătăi pe minut, ca să-și revină după alunizare la 90 de bătăi, adică la normal. Cu alte cuvinte umanitatea întreagă a răsuflât ușurată.

Această alunizare e aproape un act petrecut în vis. Borman, primul șef de echipaj astronomic care a înconjurat luna, citeam undeva că a scris: „când privești luna îmi pare că toată expediția mea a fost un vis”. Putem spune cu mîna pe inimă că niciodată cuvîntul vis nu s-a aflat mai în actualitate ca acum. Ce însemna pulsul de 156 de bătăi pe minut al lui Armstrong? Ce semnificație are pulsul sport de atunci al milioanele de oameni? El are semnificația emoției. El este aura emoției. Aura acelei emoții care a înconjurat ideea cea rece, ideea cea precisă, cea care a înconjurat noțiunile abstracte. Nu numai știința a fost de față la coborîrea pe Lună, ci și poezia. Amîndouă au fost de față la coborîrea pe Lună. 156 de bătăi pe minut. Armstrong, Aldrin și lemul. Poezia și știința au debarcat pe Lună.

Oprirea timpului

După alunizare a urmat un răstimp de incertitudine. Ceasurile de la bord s-au defectat. Un scurt frison a trecut prin noi toți. Doctorul Bacalu ne traducea precipitat o explicație dată la Houston: probabil gravitația Lunii a oprit ceasurile. Suspens! Timpul s-a oprit pe Lună. Timpul s-a oprit și în noi o clipă. De la Houston, adică de pe pămînt, a început să se transmită mersul secundelor, al minutelor, către cosmonauții rămași fără timp.

După un răgaz ceasurile electrice au fost reparate. Se rupsesse un contact din pricina șocului alunizării. Deci nu era magnetismul lunar. Deci, eram tot noi. Brusc timpul a revenit pe Lună și odată cu el și noi. Mi-am adus amînte de Faust strigînd: oprește-te clipă, tu care ești acum, atîta de frumoasă!

Nu Faust a oprit în clipa aceea timpul, el singur s-a oprit pe sine. S-a oprit pentru că urma să se înceapă o nouă numărătoare a timpului. A timpului care va începe de după coborîrea primilor oameni pe Lună.

Dar în timp ce nu era timp ce era? Din nou erau bătăile inimii noastre. Bătăi în spîrire, în accelerare. Inima bate mai repede cînd timpul trece mai încet. E un echilibru între bătaia inimii și timp. Dacă timpul s-ar opri bătaia inimii probabil că ar deveni atît de iute încît s-ar transforma într-un urlet, într-o piatră bunăoară, într-un cristal. Într-o piatră de Lună, într-un cristal de Lună sau poate chiar în Luna însăși.

Cu spatele și cu stingul

Cele nouă trepte ale scării ca și cele nouă luni ale sarcinii femeii, au fost coborîte încet, foarte încet, extrem de încet. Interior a durat nouă luni această coborîre. Obiectiv poate un minut sau două. Pe ultima treaptă Armstrong s-a lovit la un picior. Imediat s-a comunicat de la Houston că e o lovitură ușoară, ușoară ca un scîncet de copil. Pasul drept după aceea l-a pus în făruria de metal a

piciorului lemului, iar pasul sting a început să tătoneze ușor Luna. „E adeviză, a spus Armstrong, solul e adeviză”. A pus piciorul sting cu ochiul din călcîi deschis spre orizontul lunii. Omul a contemplat mai întîi Luna prin călcîiul lui Achile. Dacă am mai fi avut ochi pineal cum se zice că ar fi avut lighioanele din care ne tragem probabil că am fi contemplat Luna mai întîi la fața locului prin ochiul pineal.

Noi am contemplat-o însă prin călcîiul lui Achile. Lemul ni s-a părut deodată un Cal Troian al vremii noastre. El a pătruns în Troia. Troia era adeviză, lipicioasă intrucit-va. Cum trebuie să fusese adeviză și lipicios sinul Elenei.

Nu uita să ieși mostre!

Armstrong a coborît pe Lună, a înconjurat lemul ținîndu-se încă de el. De la Houston se comunică: Nu uita să ieși mostre! Nu uita să ieși mostre! Armstrong alunecă încet în jurul lemului. I se comunică: Nu uita să ieși mostre de impact! Se scurge o secundă mare, cit un stadion (aceasta e comparația care au făcut-o cosmonauții: vedem de jur împrejur cam cit un stadion de fotbal). Intre timp ni se comunică prima vorbă spusă de Armstrong coborînd pe Lună: „Un pas mic pentru om, un salt uriaș pentru umanitate”. Fără să vreau am suris și l-am iubit foarte mult pe Armstrong. Fără răutate m-am gîndit: de cită vreme și-o fi fost pregătut această frumoasă frază celebră. Și mi-am mai spus: copil iubit și mitologic, ambițiosule, iată ai să ieși și nota 11 la literatură. „Un pas pentru om, un salt uriaș pentru umanitate”, „asta este”! cum a zis Aldrin cînd modulul s-a așezat pe Lună.

Collins

Pe Collins l-am uitat cu toții în clipele acelea ca și cum ar fi fost cel mai firesc și sigur lucru din lume, ca un om să se rotească

într-un modul în jurul Lunii. Brusc n-am mai avut nici un fel de grijă pentru Collins. L-am uitat și noi și l-am uitat și Houstonul. Noi toți știam secundă cu secundă ce se petrece pe Lună, al bineînțeles nu. De ce bineînțeles, fără pricină. Din acest accident, sau mai precis acest accident stă la baza nașterii unei noi noțiuni: firescul cosmic. Extraordinara situație de a te învîrți în jurul Lunii, într-un modul pentru o secundă și prin comparație cu extraordinarele activități ale celor doi, primii de pe Lună, a devenit un lucru firesc. Să deducem oare că firescul este posibil de a fi stabilit prin comparație, să credem oare că ceea ce Armstrong și Aldrin făceau în acea clipă pe Lună era mai puțin firesc decît ceea ce făcea în jurul Lunii Collins în modul? Presupun migrarea noțiunii de firesc din convenția terestră, într-o convenție mai largă, într-o convenție cosmică.

De-a luna

Deși fiecare mișcare a cosmonauților pe Lună, fusese de dinainte prevăzută, deși ei au executat programul de activități întocmai și la timp, în momentul cînd Aldrin a început să facă salturi pe solul lunar, brusc ne-am copilărit și am intrat în legile jocului mutate pe Lună. Deși auzeam vocile cosmonauților senzația a fost aceea de a urmări un film mut făcut de Keystone. Am intrat în jocul de-a Luna, un vis frumos jucat de copii. E adevărat că jucat de niște copii neasemuit de curajoși. Nobil mersul pe Lună mi-a amintit de veselus mers săltat și într-un picior al școlarului cu ghiozdan bucuos că s-au sfîrșit la clasa I-a primară, lecțiile, obositoarele lecții constînd în desenarea de liniuțe înclinate și de bastonașe pregătind scrierea ciudatului O I și OI.

Mi-am amintit de chiotul și vesela fugă de la școală pe maidane unde va urma plăcerea neasemuită a jocului cu mingea de fotbal. Am intrat în convenția jocului. Am intrat în frumoasele mișcări de film mut și totuși vorbit. Nimic mai plăcut decît să-ți vezi săltînd pe Lună pe Armstrong și pe Aldrin. Plăcere de început de secol. Am simțit nevoia unui joben și mi-a părut rău că nu am o mustață în furculiță. Picior peste picior cu o halbă în

față mîngîind cu o mină măciulia de argint a bastonului iar cu cealaltă trăgînd fumuri după fumuri, dintr-o lungă țigaretă, aș fi sărbătorit începutul unui secol contemplant un film mut. Și totuși vorbitor. Emoționant de vorbitor.

Alfabetul

Totul este scriere. Totul este vorbire sau gîndire scrisă. Totul este alfabet. Cine știe să citească, citește. Cine nu, nu. Se poate citi în orice. În orice timp mersul vremii, în praful lunii viața prafului Lunii. În stele mersul universului. Totul este scris. Compuși din litere ciudate, noi sintem cuvinte scrise. Din alte feluri de litere compuse și frunzele sînt cuvinte verzi. Bucățile de Lună sînt aduse pe pămînt ca să putem citi în microscopie electronice literele care le compun în speranța dezlegării vreunui cuvînt. Adevărul este scris. El există și este scris. El își așteaptă numai cititorii. Evoluția științei din acest punct de vedere este evoluția alfabetului și a celor care sînt în stare să dezlege alfabeturi evaluate. Peste tot numai cuvînt. Un bulgăr de țărînă lunară poate fi o întregă frază pentru cel care e în stare s-o citească. Un sac de țărînă lunară, e o carte. Iar noi deși uneori ne bucurăm prin joc de fuga citirii prin curiozitate și prin destîn, sintem predestinați de-a citi într-una. Să fie oare jocul o fugă de literă, o fugă de lectură? Să fie jocul oare o jubilară numai a literii nelegată într-un cuvînt? Salturile frumoase ale cosmonauților pe Lună, recreații intense ale curajului, pregătesc lectura următoare intensă și îndelung așteptată lectură următoare.

Cum o să măi cînti luna?

Ironic un cititor superficial de poezie m-a întrebat chiar în acea noapte: „Și voi poezii o să măi cîntați acum Luna, ce-o să vă măi

faceți voi, aceștia după ce Luna va fi populată de oameni?”

Mărturisesc că nu am avut replică și l-am răspuns că șoarecele cînd nu mai găsește caș-caval de ros se mulțumește și cu sveiterul.

Acum răspunsul meu la această întrebare există fără glume în el. Întotdeauna munții vor fi un motiv poetic ca și marea. Cu cit munții sînt mai populați de oameni și de emoția lor cu atît ei sînt mai apti de a fi motiv poetic. Cu cit marea este mai populată de oameni și de eroi și de emoția lor cu atît ea devine un motiv poetic mai profund. Luna cu oameni pe ea este infinit mai romantică și mai profundă decît piatra Lunii steapă văzută printre nori. Și la urma urmelor mă întreb: un copac singuratec e mai emoționant oare decît un copac plin de păsări?

Gestul

doamnei Armstrong

Asaltată de ziaristi, aproape indecent asaltată, hăituită de întrebări nelocul lor, doamna Armstrong din cînd în cînd mă găsea cite un suris de studentă tensionată. Ce-ar fi putut să spună? Ce se poate spune? Teoriile se fac atunci cînd ești calm și visător iar nu atunci cînd ești tensionat. Vorbele de spirit se fac atunci cînd ești echilibrat și profund odihnit spiritual. Doamna Armstrong și-a ridicat mîna dreaptă răsucind degetul mijlociu peste index. E o superstiție de student care dă examenul. Uite voi ține așa degetele ca să aibă succes. Noi toți brusc ne-am răsucit degetul mijlociu peste index în cinstea lui Armstrong, Aldrin și a lui Collins, ca să aibă succes.

Dacă nu am fi superstițioși, am fi numai niște mașini. Sint convins că foarte mulți dintre noi și-au răsucit degetul mijlociu peste index. De ce? ca să aibă Armstrong, Aldrin și Collins succes la examene.

Un ritual laic

Știu într-o cameră, o frumoasă icoană pictată pe sticlă la Făgăraș, prin secolul al 18-lea. Ea reprezintă un Isus naiv, stîncînd un strugure, a cărui vită îi răsare dintr-o coastă. Sub această icoană e un cui de care deobicei atrîna o cheie de fier frumos modelată, de poartă mare, și medievală, cheia a fost scoasă din acel cui, în loc a fost înfiptă o bucată de hirtie pătată de cerneală. Pe această hirtie sînt scrise trei nume: Armstrong, Aldrin, Collins. Este odaia în care lucrez.

Reflexe

Prietenul Constantin Toiu, îmi spunea: „ai remarcat n-am dormit nici unul. A fost ca un revelion!” Avea dreptate. S-a schimbat anul, am intrat în anul cuceririi Lunii.

Acel om fin și inteligent care este Cristian Țopescu la emisiunea Telesport, emoționat a spus că este ziua cea mai lungă.

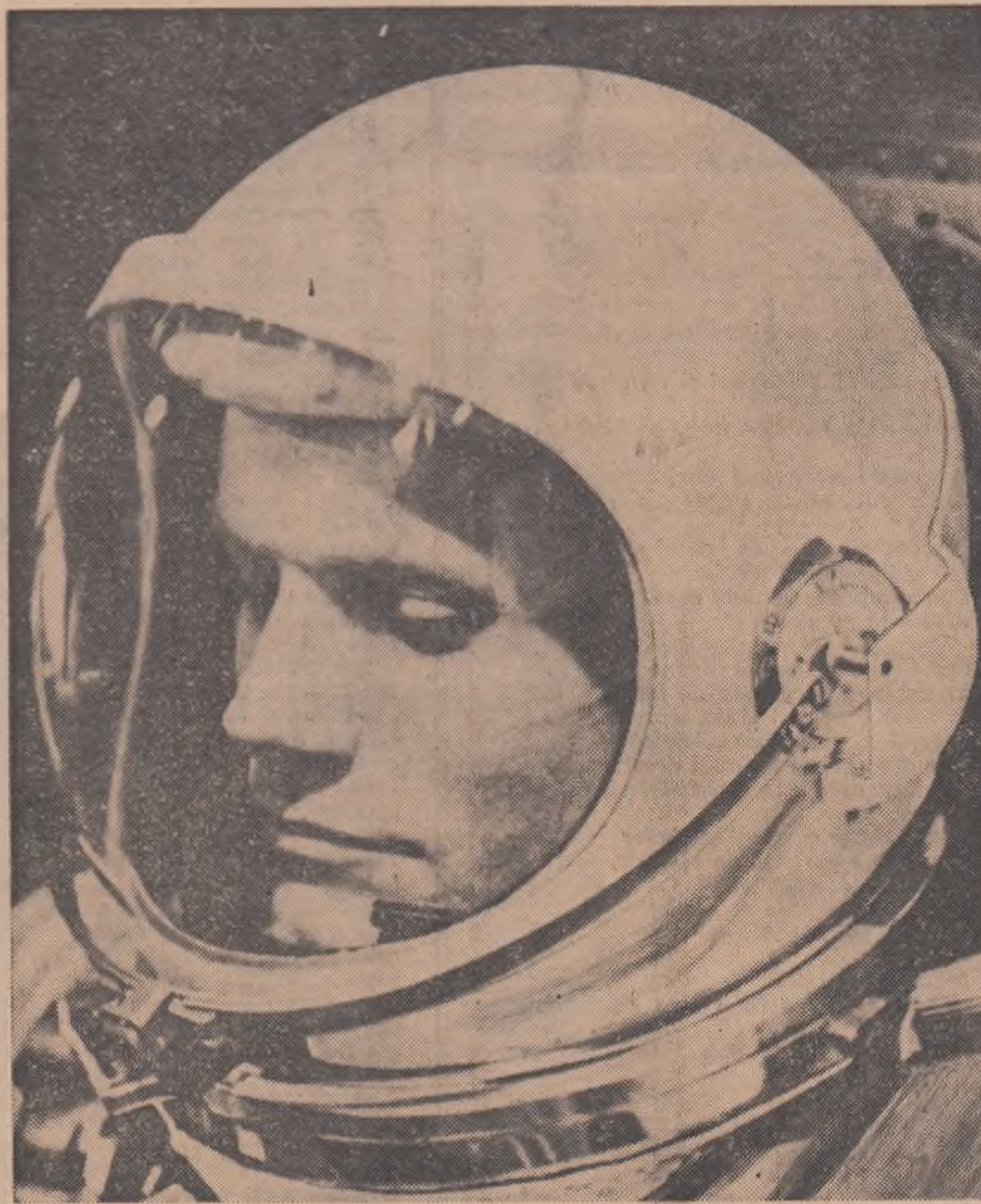
Și avea dreptate. La ziua pămîntului se adăugase și ziua Lunii. Ne place să credem și dorim să credem că așa cum a spus Armstrong, Luna nu va fi niciodată a unei țări, ci va fi a lumii cu Lună.

Ștergem cu mîna pe frunte augurul rău al căpitanului romantic din „Războiul salamandrelor” al lui Karel Capek, al căpitanului romantic întîlnindu-se întîia oară cu o salamandră.

Repetăm și încercăm să învățăm și noi pe dinafară fraza pe care a învățat-o și a rostit-o pe dinafară Armstrong: „Un pas mic pentru om, un salt uriaș pentru umanitate”.

Și amintindu-ne de marinarul de pe Santa Maria care a exclamat „Pămînt! Pămînt! Vom zice și noi: „Lună!, Lună!”.

Nichita STĂNESCU

LUCEAFĂRUL

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănușescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Gheorghe Tomozei
Secretar general de redacție:
Constantin Toiu

REDACȚIA:

București Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon: 11.51.54; 12.16.10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginator: Nicolae Ion.